

Slovenski narod je prvič v svoji dolgi zgodovini vzel krmilo svoje usode v lastne roke

Dne 3. oktobra je praznik občine Kočevje. Ta dan nas spominja na tista težka in najbolj slavna leta našega narodnoosvobodilnega boja, ko je slovenski narod prvič v svoji dolgi zgodovini vzel krmilo svoje usode v lastne roke.

Ta dan ni samo praznik občanov občine Kočevje, pač pa je po vsebini življenja, dela in boja največji zgodovinski dan za vse Slovence. Na ta dan pred 24. leti je Zbor odposlancev slovenskega naroda na svojem zboru v Kočevju sprejel zgodovinske sklepe, ki so bili temelj v vseh minulih 24 letih in so temelj tudi za naš bodoči razvoj. S sprejetimi sklepi Zbora odposlancev slovenskega naroda se je zasnova in vzpostavila slovenska državnost, ki smo jo Slovenci prvič doživeli v naši zgodovini.

Ko danes po 24 letih ocenjujemo ta zgodovinski dan, se starejši lahko spominjamo — mladi rod pa se lahko zamisli — v dobo tistih težkih po vsebini, po najbolj slavni dni iz oktobra 1943. leta.

Tedaj so po vsej slovenski zemlji že več kakor dve leti pokale puške in rohnelo drugo orožje. Nihče se ni čutil toliko na varnem, da bo zagotovo preživel jutrišnji dan. V letih 1941/42, vse do leta 1943, je bil italijanski in nemški fašizem na višku svojih moči in slave. Oba sta pobijala vse, kar je bilo slovenskega. Zver italijanskega fašizma je 8. septembra 1943. leta omagala, zato pa je zver nemškega fašizma postala še bolj krvoločna.

Borci po četah, bataljonih, odredih, brigadah in divizijah so se borili z Nemci od Brezice in dalje ob Savi do Ljubljane in Postojne, okrog Gorice in Trsta, Maribora in Celja, Kranja in Celovca, v osvobojenem Kočevju pa so se zbirali odposlanci vsega slovenskega naroda, da so prevzeli krmilo naroda v svoje roke.

Kakšno stanje je vladalo tedaj po naši Sloveniji, nam najbolj

zani Zivel Narodnoosvobodilni svet Slovenskega Primorja!

Za Grahorjem je govoril Peter Stante, poverjenik Izvršnega odbora OF za Stajersko, ki je dejal: »Dragi tovariši in tovaršice! Preden začnem, vam izrekam najtočnejše pozdrave v imenu trpečega in krvavečega stajerskega prebivalstva. Cast mi je, da lahko na tem mestu, na katerem se danes nahajam, in v tem zgodovinskem trenutku, zastopam ta najbolj tišeni del naše slovenske domovine. Dragi tovariši, upam, da govorim v imenu celotnega prebivalstva Stajerske, da govorim v imenu vseh onih, ki se trpijo pod škornjem nemških band, nemških trinogov, nemških gestapovcev. Slovenci na Stajerskem si želijo, da bi čimprej doživeli in dočakali dan svobode, dan združene svobodne Slovenije.

Zrive, ki jih je dala Stajerska, so jasen dokaz, da se je velik del stajerskega prebivalstva od vsega začetka na poziv KPS takoj priključil Osvobodilni fronti, ustanovil prve partizanske enote in začel zadajati smrtne udarce sovražniku. Dragi tovariši! Stajerci pa niso pozabili, da imajo na severu naše osvobodjene brate Korošce. Mi smo nudili vso pomoč tudi našim bratem Korošcem, ki že stoletja trpijo pod tujim jarmom. Naš trud ni bil zastonj. Tudi Korošci so se priključili Osvobodilni fronti in so začeli ustanavljati partizanske enote. Iz malih partizanskih skupin so zrasti bataljoni, ki so prišli ravno ob času kapitulacije italijanskega fašizma na to stran v Ljubljansko pokrajino in so skupaj z brigadami razorožili italijansko vojsko. Stajerska kot celota, stajersko prebivalstvo je od vsega početka zaupalo IOOP, zato se ni preplašilo niti največjih grozodejstev, katere izvajajo gestapovci nad civilnim prebivalstvom. Šli so junaško v boj in so krepili tako partizansko vojsko kakor tudi politično organizacijo Osvobodilne fronte.

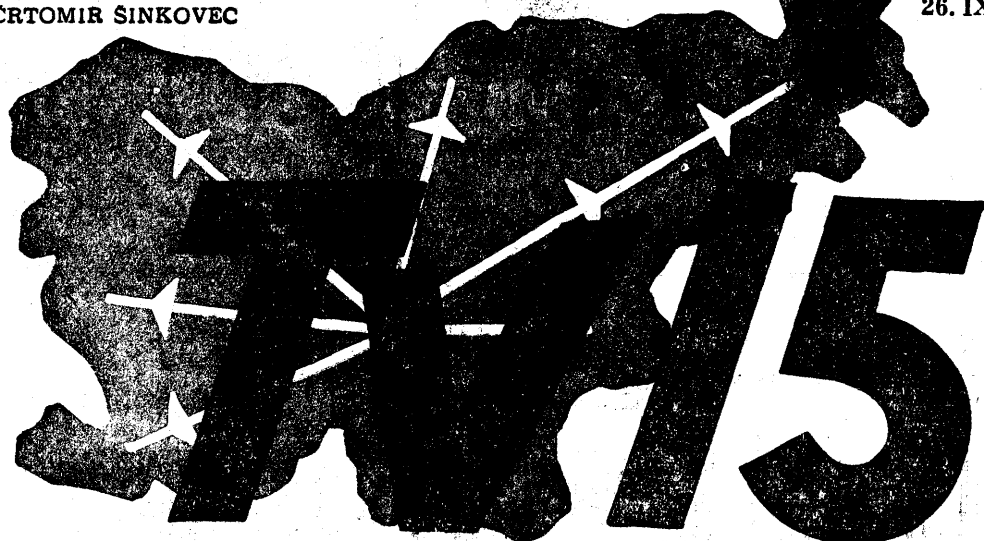
Vsem žrtvam, ki so padle za Stajersko, kličem: Slava!

Govor Petra Stantea so udeleženci zboru večkrat viharno prekinili z vzkliki: Zivela Stajerska! Zivela Koroška!

Za Petrom Stantem je govoril še Jože Sluga, poverjenik Izvršnega

odбора OF za Gorenjsko, in dejal: »Dragi tovariši in tovaršice! Cast mi je, da vam morem prinesiti pozdrave iz naše krvaveče Gorenjske, ki je pretrpela že toliko žrtiev, kjer se je okupator izdijal kot morda nikjer drugod in kjer je kral in moril; toda naše gorenjsko ljudstvo ni klonilo, nasprotno, ojeklelo je in bo zadajalo vedno težje udarce, kakor jih je zadajalo vse do današnjega dne. Slišali ste o mnogih junaških podvigih gorenjskih partizanov. Prvi, vsaj precej

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIC
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Republiški sekretar za narodno obrambo je v soglasju z ustreznimi oblastnimi in vojaškimi organi sklenil, da je strokovno izpopolnjevanje prek ZROP obvezno za vse rezervne oficirje in podoficirje

OBVEZNO VOJAŠKO STROKOVNO USPOSABLJANJE ZA REZERVNE STAREŠINE

Nobena skrivnost ni, da NATO posveča posebno skrb Sredozemlju in vsej jugovzhodni Evropi, kjer je — po mnenju zahodnih vojaških strokovnjakov in štabov — njihov obrambni sistem najšibkejši. Zato je treba gledati na izraelski napad proti sosedom kot na posledico ameriškega prizadevanja, da iz Sredozemlja izrine sovjetski vpliv, in na vojaški put v Grčiji kot na nadaljnje utrjevanje ameriških pozicij v tem delu Evrope.

Nikjer pa ni rečeno, da bo ostalo le pri tem. V bližini jugoslovanskih meja se dogajajo stvari, ki nimajo nobene zveze z željami po mirnem sožitju z našim ljudstvom. Pri tem ne mislimo le na kopičenje italijanskih in grških vojaških enot onstran naših meja in manevre ssončni eksprese, temveč tudi na izjave nekaterih italijanskih politikov o vodilni vlogi Italije v Sredozemlju in okrepljeno iredentistično propagando. Da nevarnosti ne smemo podcenjevati, pričajo tudi izjave z Zahoda in Zahoda, češ da so lokalne vojne možne tudi v Evropi...

Zato moramo biti budni in pripravljani na obrambo. Splošna pripravljenost na obrambo pa je hkrati tudi najboljša jamstvo za nedotakljivost naših meja. Saj je vsemu svetu znano — tudi morebitnim avanturistom — da med drugo svetovno vojno celo 600.000 okupatorjevih vojakov ni bilo dovolj za pokoritev jugoslovanskega ljudstva in da sedaj Američani ne morejo zložit odpora južno-vietnamskega ljudstva, čeprav imajo tam cel milijon svojih in saigonskih vojakov.

Vsekakor ni dovolj, če je ljudstvo le vojno se bori.

temveč ga je treba tudi naučiti, kako naj se v ustreznih okoliščinah spopada s sovražnikom. Zlasti pa to velja za poveljnike — za sedanje rezervne oficirje in podoficirje.

Doslej smo, žal, na tem področju premalo storili. Mlajši rezervni oficirji in podoficirji so se v vojaških šolah sicer usposobili za vodenje enot operativne vojske, le malo pa vedo o teritorialni obrambi in delovanju v sovražnikovem zaledju. Starejši rezervni oficirji imajo bogate partizanske izkušnje, ne poznajo pa dovolj sprememb, do katerih je prišlo glede oborožitve in taktike v zadnjih dvajsetih letih. Vse to, bi eni kot drugi morali zvedeti in se naučiti na dodatnem usposabljanju prek ZROP. Čeprav so vodstva združeni rezervnih oficirjev in podoficirjev vložila v to delo obilo truda, uspehi niso bili zadovoljivi. Primanjkovalo je predvsem finančnih sredstev, pa tudi udeležba je bila nezadostna. Zasnova je bila namreč na načelu prostovoljnosti.

Sedaj bo drugače. Izhajajoč s stališča, da so rezervni oficirji in podoficirji kot bodoči poveljniki vojaških enot in organizatorji splošne ljudske obrambe dolžni skrbeti za svoje vojaško strokovno usposabljanje in da to delo najlažje organizira in izvaja njihova strokovna organizacija, je republiški sekretar za narodno obrambo — v soglasju z ustreznimi oblastnimi in vojaškimi organi ter na podlagi zakona o JLA in odloka državnega sekretarja za narodno obrambo o priznanju vojaško vajo čas, ki ga rezervni oficirji in podoficirji prebijejo na akcijah organiziranih s strani ZROP — sklenil, da bo odslej

zdravili tudi Jožeta Sluga s klici: Zivela Gorenjska!

To so samo bežni utrinki z zasedanja zbora odposlancev v Kočevju. Vsebinska vsega zasedanja zbora je neizčrpna, ker je odraz vsega našega narodnoosvobodilnega boja, ki naj ostane vsem našim bodočim rodovom za zgled ljubezni do domovine in naše slovenske zemlje.

Leto V
ŠT. 38
26. IX. 1967

Skupno reševanje

V določenem obdobju je prišlo do zaostajanja v reševanju problemov bivših borcev, je dejal Miljatič. Borčevske organizacije so se doslej v glavnem zapirale v lastne kroge in reševale pretežno materialna in druga vprašanja bivših borcev. Te organizacije bi se morale razvijati tudi v politično organizacije, ker so borci moralnopolični kapital velike vrednosti za našo družbo. Vsa materialna in druga vprašanja borčevskih organizacij je treba reševati skupno z družbo, ZK in vsi drugi faktorji pa morajo pomagati borcem, da se aktivno vključijo v družbeno življenje.

Delavska enotnost — 17. IX. 1967

Več kruha kot pšenice

Pri nas porabimo več kruha kot našanemo pšenice. Morali smo jo kupovati v drugih deželah, da smo zadostili vsem potrebam. To so milijardni zneski! Iz leta v leto pa se pri nas pridelek pšenice povečuje zaradi novih rodovitnih sort in sodobnih agrotehničnih ukrepov. Zato je uvoz pšenice iz leta v leto manjši. Iz primerjave podatkov o pridelku pred 14 leti, ko smo pridelali povprečno 10, s pridelki v zadnjih dveh letih, ko smo pridelali povprečno 23,5 stoev odloča naša spoznanja, da bo uvoz pšenice kmalu zelo majhen.

Kmečki glas — 21. IX. 1967

Delček odgovornosti

Pri iskanju vzrokov za povečanje stroškov za zdravila krega zlepa ni mogoče skleniti. Vsakdo, ki ima posredno ali neposredno opravilo z zdravili, ni veliko ali nič kriv, ker so skladi zdravstvenega varstva več potrošili za zdravila, kot so predvidevali v načrtih. Po vsem tem se še vedno ni moglo odločiti, ali se pri načrtovanju sredstev za zdravila usteli in iščemo grešnega kozla tam, kjer ga ni — ali pa zavračajo vsi, od proizvajalca do potrošnika, odgovornost za povečanje stroškov za zdravila drug na drugega, kajti doslej še nihče ni hotel prevzeti niti delčka te odgovornosti.

Največ očitkov se je zgrnilo na industrijo. Oba slovenska predstavnika farmacevtske industrije — »Krka« Novo mesto in »LEK« Ljubljana pa pravita: »Za višje stroške za zdravila nimamo ni zaslug, kajti zdravili nismo dražili.

Delavska enotnost — 16. IX. 1967

Stara pesem

Rezultati prvih sedmih mesecev letošnjega zunanjetrgovinskega trgovanja SR Slovenije niso posebno zadovoljivi. Sam volumen blagovne izmenjave sicer nenehno narašča, vendar je izvoz porasel le za 11 odst., medtem ko je uvoz letos za 43 odst. večji od lanskega v istem časovnem razdobju. Glede na tak razvoj se je poslabšal tudi saldo našega zunanjetrgovinske izmenjave, in sicer je narasla za 185 odst. večja od lanske. Gospodarski vestnik — 15. IX. 1967

Gotovina v obtoku

Konec avgusta je znašala gotovina v obtoku 744 milijonov novih dinarjev, kar je za 24 odst. več kot konec lanskega leta. Samo v avgustu se je gotovina v primerjavi s koncem julija znižala za 161 milijonov ali za 2 odst. Pri tem pa je treba upoštevati, da se je v juliju obtočno zvišala in to za 320 milijonov, kar je posledica zvišanih prejemkov prebivalstva (12 odstotno zvišanje v primerjavi s istim mesecem lani) in znižanja stopnje porabe (za 9 odst. v primerjavi s istim mesecem lani).

Ekonomika politika — 16. IX. 1967

V lastnem ogledalu

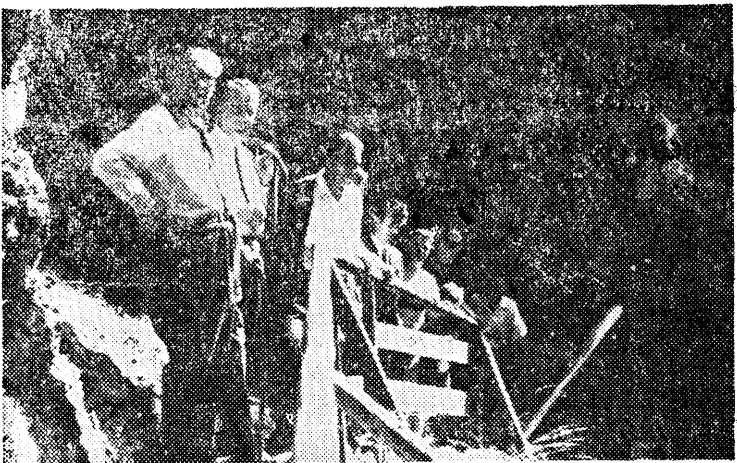
Težava, da bi objektivno identificirali birokracijo in birokratizem, se povečuje s tem, ker se s to stvarjo ukvarja tudi sama birokracija. V njenem ogledalu pa ni ta nikoli tista, kar je v resnici življenje. Ko gleda sebe, vidi nekaj drugega. Tako se v strategiji boja proti birokratizmu pojavljajo iluzorni smrti, ki tiste resnične bodisi prekrivajo bodisi raznožujejo in tako cepijo sile odpora.

Komunist — 15. IX. 1967

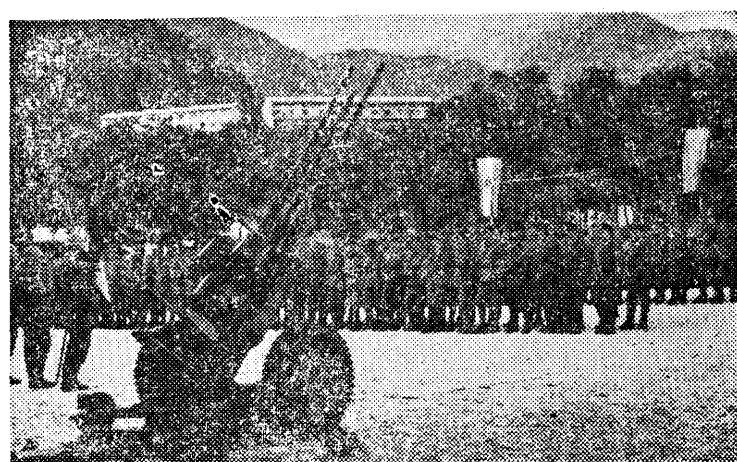
Gospodarski glavobol

Glavobol slovenskega gospodarstva se povečuje: zaloge so v letošnjem prvem polletju za 59 milijard večje kot lani v tem času (kljub 11,1 odst. povečanju izvoza) in večje skupno že 860 milijard starih dinarjev. Terjatve do kupcev so od konca lanskega leta do zaključka polletne bilance porasle za 144 milijard, obveznosti do dobaviteljev pa za 85 milijard. Povprečni rok plačila znaša v industriji 61 dni, kar ob kreditnih restrikcijah pravila v težave celo gospodarsko tržno podjetja. Zdravilni zoper naraščajoči gospodarski glavobol pa je po mnenju skupščine Gospodarske zbornice SRS veliko.

Delavska enotnost — 16. IX. 1967

V nedeljo, 24. septembra, so si med drugim ogledali »Bolnišnico Franjo« tudi predsednik RO ZRB NOV Franc Leskošek-Luka, sekretar Stane Bizjak-Kosta ter nekateri drugi tovariši

V soboto, 23. septembra, je bila v tolminski garniziji proslava obletnice ustanovitve Cankarjeve brigade. Enota tolminske garnizije namreč nadaljuje tradicijo Cankarjeve brigade. Proslave se je udeležil tudi predsednik republiškega odbora ZRB Franc Leskošek-Luka. Na sliki: vojak med svečanostjo

Živo povedo odposlanci sami, ki so kot narodni predstavniki govorili na zboru odposlancev v Kočevju.

Tone Kovačič, eden najstarejših partizanov, je dejal: »Plenum Osvobodilne fronte, Izvršnega odbora in vsem delegatom prinašam borbeni pozdrav tisočev in tisočev borcev naše vojske, ki izvršuje povelja IOOP in GS NOV Slovenije ter izganja sovražnika iz do sedaj še neizvojevanih predelov slovenske domovine.

V imenu borcev vam zagotavljam, da ne bomo odložili orožja, dokler ne bo osvobodeni poslednji kosček slovenske zemlje.

Tone Kovačič je bil odposlanec IV. SNOB Matije Gubca. Njegove besede je zbor sprejel z burnim odobravanjem.

Jože Grahor je dejal na zboru naslednje:

»Pozdravljam tovariše predstavnike naše Osvobodilne fronte, tovaršice in tovaršice, ki se zahvaljujem v imenu primorskih in istrskih Slovencev za pomoč k osvoboditvi izpod tujega jarma in našega 23-letnega trpljenja.

Zbor je sprejel besede Jožeta Grahorja, ki je bil odposlanec iz Ilirske Bistrice, z dolgoletnimi burnimi ovacijami, ki so zaglušile vso dvorano. Klici: Zivela svobodna Primorska! Ziveli primorski parti-

Občanova beležnica OBLAKI NAD NAŠIMI ZDRAVILIŠČI

Kdor si je ogledal naša zdravilišča pred petimi leti in kdor pokuka vanja letos, si lahko za beleži v notes, da je videl dve skrajnosti: prej so bila tako polna, da niso vedela kam z gosti, tj. z bolniki-zavarovanci, ki jih je zdravstvena služba poslala na zdravljenje ali okrevanje; zdaj pa je v njih — vsaj v nekaterih — praznina in tišina, da je človeka kar strah. Neugodno pa se seveda počuti tudi osebe v zdraviliščih, ker ga je za takšen promet, kot je letos, občutno preveč.

Zdraviliške uprave tarnajo, češ da je takšnega stanja kriva reforma oz. zakon o omejenem toplašnem zdravljenju, in razmišljajo, kako bi si pomagale na drug način, npr. s tujimi gosti, kajti domačin, ki bi bil pripravljen sami plačati polno oskrbo, je pre-

malo. Posebno trda baje prede zdravilišču v Dobrni.

Bodimo si na jasnem, da take širokorsnosti glede pošiljanja bolnikov-zavarovancev na zdravljenje, kot smo ji bili priča pred leti, ni nikjer na svetu, ker je gospodarski račun ne prenese. Za marsikoga je bilo »zdravljenje« v taki ustanovi brezplačen dopust, ki je seveda obremenjeval družbo. Na vrnitev tistih »dobrih« časov torej ne moremo več računati.

All pa lahko rečemo, da je pravilno to, čemur smo priča letos? Ne moremo reči, da je to čisto prav, ker gre za drugo skrajnost (ki pa je seveda v precejšnji meri posledica prejšnje pretirane »socialne«). Težko se je sprizniti z mislijo, da bi morala naša zdravilišča zapirati svoje zmogljivosti

ali pa nuditi svoje usluge samo tujcem, ko vendar vemo, da med slovenskim prebivalstvom ni nič manj bolnih oziroma »invalidnih« oseb, kot jih je bilo pred nekaj leti. Kakor so bili organi, ki lahko pošljejo zavarovance na zdravljenje, poprej širokorsni, tako so zdaj v tem oziru skopori. Prišlo je torej do druge skrajnosti, ki utegne biti še bolj škodljiva od prve, saj bo prizadela zdravstveno stanje ljudi, ki so res potrebni zdravljenja.

Morda bi se pa le kako dalo najti tihod iz te slepe ulice in ohraniti naša zdravilišča na doseglju srednjeevropski ravni? Tisto, kar bi morali najti, je srednja pot med potrebami in možnostmi. Prav bi bilo, če bi jo poiskali še letos.

F. S.

Izrazito moška

Floid
eau de Cologne

je diskretno odišavljena deluje sveže in mladostno. Floid kolonjska voda vam daje siguran nastop.

floid

Mednarodna razstava in sejem lova. — Predsednik republike Josip Broz Tito je kot pokrovitelj odprl mednarodno razstavo ter sejem lova in ribolova v Novem Sadu. Na tej specializirani prireditvi sodeluje nad 40 dežel iz Evrope, Azije, Afrike in Amerike; to je peta mednarodna razstava tega obsega in kakovosti v zadnjih 30 letih. Predsednik Tito je poudaril, da je Jugoslavija med razstavljalci trofej na precej visoki stopnji.

Uvod v VI. kongres ZKS. — Izvršni komite CK ZK Slovenije se je zbral na seji, ki je pomenila uvod v razmišljanje o pripravah na VI. kongres ZK Slovenije. Takšne razprave bodo še v komisijah CK, da bi potem na skupni seji predsedstva in IK izdelali osnutek koncepta kongresa. Udeleženci seje so soglašali, naj bi bil kongres sestanek delegatov vseh slovenskih komunistov z jasno opredeljenimi cilji.

Nikezić o obisku v Franciji. — Državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezić, ki je bil od 14. do 18. septembra na uradnem obisku v Franciji, je dejal, da so v Parizu dosegli veliko stopnjo soglasnosti, se zedinili v osnovni oceni mednarodnega položaja, položaja na Srednjem vzhodu in evropskega sodelovanja. V prihodnje se bodo med SFRJ in Francijo okrepiili predvsem gospodarski stiki.

Afera Kačenko — blamaža za britansko policijo. — Potem ko je londonska policija sporočila, da je zadnji hip preprečila ugrabitve sovjetskega fizika Kačenka, ki naj bi jo izvedli člani sovjetskega veleposlaništva, se je izkazalo, da je bil Kačenko živčno razkrojen, pa so mu člani veleposlaništva pomagali z avtomobilom na letališče. Več okoliščin te še vedno nepojasnjene afele.

V žarišču dogodkov

Začetek rednega zasedanja GS. — V New Yorku se je pod vodstvom zunanjega ministra Romunije Cornelia Manescuja kot predsednika letošnjega zasedanja začelo 22. zasedanje generalne skupščine OZN. Vojna v Vietnamu je bil poglavitni moto začetka zasedanja. Za konec vojne v Vietnamu so se zavzeli generalni sekretar OZN U Tant, dosedanji predsednik GS Rahman Fazlwan in Manescu.

Francija: 25 milijard za oborožitev. — Prihodnje leto bo Francija porabila za vojaški proračun nekaj manj kot 25 milijard frankov. Od te vsote bo šlo 26 odstotkov za atomsko orožje in obrambni sistem. Prvo raketo »zemlja-zrak« bodo Francozi preizkusili ob koncu letošnjega leta. Skupina komunističnih poslancev zahteva nacionalizacijo vojaške industrije in je proti izdelovanju atomskega orožja.

Stophov odgovor Kiesingerju. — V Bonn je prispele dolgo pričakovani odgovor predsednika vlade NDR Stopha na pismo kanclerja Kiesingerja iz junija letos. V odgovoru je Stoph ponovno zahteval sestanek s kanclerjem Kiesingerjem. Poslal je tudi osnutek pogodbe, na podlagi katere naj bi se normalizirali odnosi med nemškima državama. Stophov predlog dopušča možnost ponovne združitve Nemčij.

Turški parlamentarci v SFRJ. — Na osemdnevnem obisku na povabilo zvezne skupščine se v Jugoslaviji mudi parlamentarna delegacija Turčije pod vodstvom predsednika narodne skupščine Bozbejlja. Delegacija je že ali še bo obiskala Beograd, Sarajevo, Zagreb, Ljubljano, Koper, Portorož in Novi Sad. Turški parlamentarci se zlasti zanimajo za uspehe gospodarske reforme.

Turški premijer v Moskvi. — Izboljšanje sovjetsko-turških odnosov je velikega pomena ne samo za nacionalne interese teh dveh držav, temveč tudi za krepitev miru na Srednjem vzhodu, sta v pogovoru poudarila premijerja Kosigin in Demirel. Kosigin je dal priznanje Turčiji, ker se je pridružila zahtevam za umik Izraelcev iz arabskih ozemelj in obsodil namene, ki jih imajo s Ciprom dobro znani krogi.

Saragat je obiskal Johnsona. — Predsednik italijanske republike Saragat je končal obisk v ZDA. Njegovi pogovori z Johnsonom so bili precej splošni. Italija nekoliko nasprotuje osnutku sovjetsko-ameriškega sporazuma o prepovedi širjenja jedrskega orožja. Glede vietnamskega vprašanja je zunanji minister Fanfani, ki je Saragata spremljal, predlagal, naj bi ga dali v razpravo OZN.

Sharp je za razširitev vojne v Vietnamu. — Glavni ameriški poveljnik v Vietnamu, admiral Sharp, je predložil svoj načrt, kako zmagati v Vietnamu. Po tem načrtu naj bi zaprlj haiphonško pristanišče, uničili šest severovietnamskih vojaških in industrijskih sistemov ter osredotočili letalske napade na področje Hanoi-Haiphong. Sharp dodaja, da je njegov načrt teoretične narave.

ZAR: 150 zaprtih zaradi zarote. — Kairski dnevnik »Al Ahram« zanika, da so v ZAR po začetku vojne na Srednjem vzhodu prišli nekaj desetstotki ljudi, potrjuje pa, da so jih zaprlj 150, po neuspešni zaroti, v katero je bil vmešan maršal Amer. Preostale oficirje — 31 po številu — so pozaprlj po preskavi, s katero so ugotovili njihovo večjo ali manjšo odgovornost za poraz 5. junija letos.

Kratkotrajna neodvisnost Benina. — Centralnozahodna pokrajina Nigerije, Benin, najkosteje naseljeno področje države, je le nekaj ur uživala neodvisnost, ki jo je bila enostransko razglasila. Zvezne nigerijske sile so zavzele glavno mesto Benina. V Lagos, glavno mesto Nigerije, bo kmalu prišla misija šestih držav Organizacije afriške enotnosti, ki bo posredovala, da bi se končala državljanska vojna.

Spopad na Natulu le lokalni. — Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je izjavila, da je bil indijsko-kitajski spopad na meji med Sikkimom in Tibetom le lokalnega značaja. Spopadi na prelazu Natula so se pričeli, ko so indijske enote postavile žične ovire med svojimi izpostavljenimi položaji in kitajskimi črtami. Sedaj je na meji zatišje.

Britanci zapuščajo Aden. — Velika Britanija je umaknila svoje vojaške enote iz dveh adenskih šejkatov; južnoarabska armada je prevzela nadzorstvo nad polovico prebivalstva te britanske kolonije. Britanci bodo umaknili svoje enote iz Adena do konca novembra letos. Oblast v deželi bo prevzela nacionalna fronta osvoboditve, ki ima v deželi močnejši položaj kot fronta za osvoboditev Južnega Jemena.

ŽALJIVI PESMI

Ob »Dveh pesmih«, ki jih je v Problemih objavil Andrej Brvar, in ob objavljenih kritikah ter stališčih uredništva, se moramo nehoti vprašati: ali je res, da je od vseh sanj o svetli prihodnosti tistih, ki »so gnili po hostah«, ostala le ušiva pokojnina, in ali je res, da je v povojnem času zrastle »tak proletariati«, ki bi prodal fabrikko za kozarec žganja? Ne bomo ponavljali odvratnih in grdih besed iz teh pesmi, pa tudi ne prispevali, ki žalijo celo pokolenje in s katerimi se izraža tako imenovani kulturni svet, ker da bi sicer grdih razmer drugače ne znal prepričljivo izraziti, pojasniti in razložiti. Toda »nismo krivi mi, krivi ste vi«, je obtožba, ki izziva odgovor.

Generacija, na ramenih katere je bila teža NOB in katera je izvajala zmago nad okupatorjem in domačimi izdajalci, je v povojnem času z izredno velikim trudom ustvarila tako pomembne dosežke, da se lahko z njo ponosa; ustvarila jih je tudi ob večji in večji podpori mlajše generacije. Gotovo ni dežele, ki bi v tako kratkem času napravila tak vsestranski razvoj. Prav ta generacija, ki je izvajala zmago in ki je, ne brez velikih odpora, postavila prve temelje socialistični domovini ter jo začela izgrajevati, prav ta generacija se predobro zaveda, kako niso rešeni vsi družbeni problemi, tudi problemi samih udeležencev NOV ne; časi, ki prihajajo, prinašajo druge in nove probleme, in generacije, ki prihajajo, jih bodo morale reševati znova in znova.

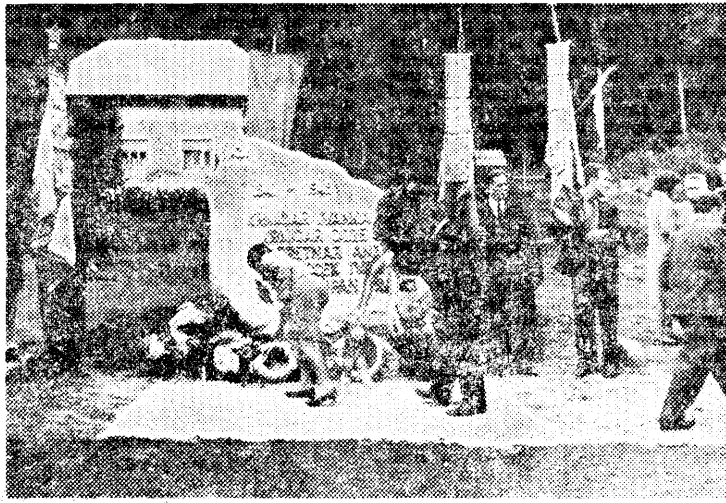
ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

S Poljan nad Jesenicami

Na Poljanah, vasi med Javornikom in Blejsko Dobravo, so v nedeljo odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja.

Spomenik je postavljen po zamisli ing. Evgena Guština, predsednika komisije za varstvo spomenikov pri občinskem odboru ZZZ NOV Jesenice. Štiri tone težko skalo so odkopali pri gradbenih delih v železarni in jo odpeljali ter postavili blizu ceste sredi Poljan. Na to skalo so pričvrščene iz bronu vlitve črke, delo livarjev železarne, s katerimi so izpisana imena padlih žrtev. Razen skromnih stroškov za črke so vsa druga dela opravili domačini in člani Zveze borcev prostovoljno.

Imena napisana na spomeniku pričajo o nasilju in srditosti borbe v minuli vojni. Ivanika Krničar je padla kot borka NOV v novembru 1944 na Pristavi. Stara komaj 18 let; njen brat Jože je padel kot kurir v začetku leta 1945, ko je bil na službeni poti ujet in je hotel pobegniti; Anica Pretnar je padla na Poljanah pod strelj domaćih izdajalcev; Ivan Trček je padel kot komandir čete v Prešernovi brigadi tik pred svobodo; Franci Zupan, mlad partizan Prešernove brigade, je padel ob koncu leta 1944 v borbi pri napadu na Gorenjo vas.

Po odkritju je krajevna organizacija Zveze borcev pogostila svoje žrtev, ki so jim odkrili spomenik.

Jože Vidic

»S postavitvijo in odkritjem tega spominskega obeležja smo se tem žrtvam skromno oddolžili in poznejšim rodovom pustili trajen dokaz o veličini prispevka male vasice za svobodo slovenskega naroda.« je dejal ob odkritju spomenika predsednik združenja borcev Blejska dobrava. V programu so sodelovali godba na pihala iz Javornika, mladina, domačini, člani združenja borcev, pionirji Vzgojnovarstvenega doma Ivanke Krničar z Dobrave in svoji padli žrtev.

Počastili so 20. obletnico priključitve Primorske

Rezervni oficirji in podoficirji so imeli kmalu svoj prvi patrolni pohod, ob katerem so sklenili, naj bi bil vsako leto. Letos ob dvajsetletnici priključitve Slovenskega Primorja k Jugoslaviji so razen goriških moštvo sodelovali tudi ekipe iz Ajdovščine in Sežane. Zbrali so se na strelišču v Panovcu, kjer so svoje sposobnosti pomerili s malokalibrsko puško.

Po streljanju so se patrole podale na 12 km dolg marš ob položajih nekdanje goriške fronte. Spotoma so se uspešno prebile skozi »tankovski« zasedo in se spopadle v borbi proti »diverzantom« ter izvedle zahtevno nalogo mobilizacijsko-evakuacijskega značaja. Po oceni so vse sodelujoče patrole prav dobro, nekatere pa celo odlično opravile svoje naloge. Graje pa je vredno, da je sodelovalo v tej manifestaciji premalo njenih članov iz Nove Gorice. Podelilske organizacije ZROP so se izkazale in bile na pohodu zelo poštovne, saj smo videli patrole celo iz Deske, Dobrovega, Kanala in Sempasa.

Zasluzno, letos že drugič zapored, je zmagała patrola TNZ Nova Gorica s 135 točkami; sledijo: Deske s 120 točkami in Dobrovo, ki si je priborilo 115 točk. Zmagujoča ekipa si je priborila jubilejni pokal 20-letnice priključitve in letos drugič tudi prehodni pokal. Prvo-plasirane tri ekipe so dobile tudi diplome. Vsem je čestital Albert Rajar, predsednik občinskega odbora ZZZ Nova Gorica, ki je ob zaključku podelil tudi odlikovanja 8 rezervnim oficirjem ter 10 borcem in borkam.

Na kraju je organizator tega slavlja poskrbel za okusen partizanski gozla, ob katerem so zbrani na travnatih jasi pri Oddihu pod Prevalom obujali spomine.

J. P.

Pismo uredništvu

Zahvaljujem se tovarišu Tonetu Poljanski, rezervnemu kapetanu iz Luc ob Savinji, za njegov predlog v TV-15, da se bori Slovenci, organizirani v 1. in drugih brigadah v Sovjetski zvezi, sestanemo 8. decembra letos v Celju. Omenjene brigade so sestavljali pretežno slovenski fantje, ki jih je bil Hitler poslal na vzhodno fronto, pa so pobegnili k ruskim partizanom. Tudi jaz sem 8. decembra 1943 stopil v 1. brigado in bil v njej do 19. januarja 1945, ko sem bil v Sremlu blizu Sida ranjen. Ze večkrat sem tudi sam premišljeval o tem, da bi bilo prav, da bi se sestali tudi preživeli borci iz SZ, za svojo brigado pa napisali kroniko. Prosim tovariša Poljansko, naj do ustanovitve prikladnega odbora ostane zvest pobudnik srečanja.

JANKO VIHAR, Velenje, Resje 11

OBVESTILO prekomorskim letalcem

Prihodnje leto bodo imeli prekomorski letalci važne obletnice. 24. X. 1968 bo poteklo 25 let, odkar je vrhovni štab NOVJ ustanovil Prvo letalsko bazo, ki je imela nalogo zbirati v domovini letalce iz stare Jugoslavije, ki so kasneje odšli v Severno Afriko. Prav tako bo prihodnje leto obletnica uporov na Bližnjem vzhodu, v Constantinu in v Maison Blanchu.

Da bi to obletnico čimbolj svečano proslavili, je odbor prekomorskih letalcev sklenil, da ne bo letos nameravanega srečanja v Piranu, marveč da se proslava prenese na 15. X. 1968, na dan občinskega praznika domoljubne občine Piran.

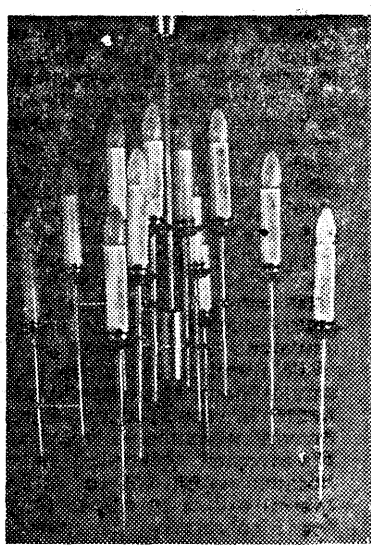
ODBOR PREKOMORSKIH LETALCEV

Bolničarji in oskrbovanci »Bolnice Franja«!

Občinski odbor ZZZ NOV Idrija vabi zdravstveno in pomožno osebje partizanske bolnišnice »Franja« in vse, ki so se zdravili v tej bolnišnici, na tovariško srečanje, ki bo v nedeljo, 1. oktobra 1967 ob 11. uri v »Bolnici Franja«.

Občinski odbor hkrati prosi vse vablence, naj pošljejo svoje naslove in hkrati prijave na naslov: Občinski odbor ZZZ NOV Idrija.

V novo stanovanje edno EMI lestenci iz Poljčan

Ob kritiki družbenih razmer, ki jo začetimo iz Balade o učitelju predvojaške vzgoje, in ob kritiki, ki zvrča krivdo na tiste, ki so gnili po hostah, moramo naglasiti, kako je takšna kritika prej hujškanje kakor pa resnična zaskrbljenost za tiste, ki jim je ostala le »ušiva pokojnina«. Do takega zaključka nas privede prebiranje člankov, objavljenih v nekaterih časopisih, v katerih so napadali solunaštvo, partizanski primitivizem in borčevsko požiranje pokojniških fondov. Proti takemu pisanju se je vodstvo borčevske organizacije uprlo in tudi doseglo, da so nehali z razvrednotenjem NOB in omalovaževanjem njenih nosilcev; vodstvo je doseglo, da so posebni zakoni zaščitili borce in da se upoštevalo v NOV izgubljene moči udeležencev NOB. Sprčo tega je taka kritika razmer dokaj dvoilična, je vse prej kot pa resnična zavzetost za probleme, ki so in ki se tudi rešujejo.

»Sklicujem zborovanje« — to gotovo ni pesem, ki bi naše delovne ljudi kulturno ali kakorkoli drugače dvigala. Nehote se nam vsili vprašanje, ali je avtor te pesmi sploh kdaj bil pred tovarno, ko delavci in delavke prihajajo na delo in odhajajo z dela, ali pa pred rudniško jamo. Tudi tu bi lahko sklicali zborovanje, ne bi mu bilo treba sklicevati pijancev in pocestnic, pač pa bi lahko sklicali tiste, ki s trdim delom ustvarjajo dobrine, tudi dobrine za solanje naših pesnikov, a tudi dobrine, ki se delijo v takšni skladi, iz katerih se subvencionira revija, ki je objavila izdelke omenjenega »pesnika«.

Nelogično je, če avtor »pesmi« poziva proletariati, naj si da drugo ime, da ne bo žalil Oktobra, hkrati pa ga poziva, naj zgine »pod streho z rahitično vdrtimi slemenki«. Očitno se po avtorjevem mnenju našemu proletariatu godi predobro,

Ob tabornem ognju

živi v dobrih stanovanjih in se je zato razvzdel ter pozabil na Internacionalo. Zaradi takega stanja se je naš proletariati potemtakem pokvaril, pijančuje in se predaja razvratu, tovarno bi pa prodal za kozarec žganja...

Ne strinjamo se s tako sodbo o naših delovnih ljudeh, saj naš delovni človek ni proletarec v starem smislu besede, in v nobenem primeru ne zasluži take sodbe. Avtor očitno ne živi s časom, razmetava pa s pojmi in s pozivi, ki se medsebojno pobijajo: proletariati in samoupravljanje, samoupravljanje in štrajk...

Odklanjam tako »skrb ali zaskrbljenost« za udeležence NOB, saj ne nakazuje niti ne rešuje problemov borcev: četudi je prav, da mladi ljudje opozarjajo na družbene razmere, ni moč reševati teh problemov tako »brutalno konkretno« ali z negacijo vsega.

Ne vemo kaj z izrazi in podobami, ki so žaljivi za človeka, ne sodijo v lepostlove in mu niso v čast.

Zato lahko samo obsojamo objavljanje takih prispevkov, ki so polni protislovnih pojmov in ki tako izkrivljeno poslušajo posamezne primere, ki jih ima vsaka družba in tudi delavski razred. Tak način pisanja žali naše delovne ljudi, zmanjšuje pa tudi vrednost njihovega prizadevanja in njihovih naporov, s katerimi rešujejo nesporno tudi težke probleme posameznika.

Iz sekretariata RO ZZZ NOV Slovenije

Nihče se ni spomnil, da bi dejal: »Hvala, tovariš!«

V ponedeljek, 11. septembra, so v Kobariču pokopali znane nekdanjega terenca, člana tajne organizacije TIGR od leta 1923, sodelavca pokojnega Andreja Manfreda — tovariša Franca Kendo-Stojana. Pokojni Kendo-Stojan je bil rojen v Sužidu pri Kobariču, umrl pa je v bolnišnici v Sempetru pri Gorici.

Pokojni Kendo-Stojan je bil iz zavedne slovenske družine na Kobariškem. Ko so italijanske oblasti leta 1927 prepovedale delovanje slovenskih prosvetnih in izobraževalnih društev, je skrbel bogato knjižnico naprednih knjig prosvetnega društva »Matijur«, da jih niso Italijani zaplenili. V tem društvu, ki je imelo knjižnico s čitalnico, mešani pevski zbor, tamburaški zbor in dramsko skupino, je bil knjižničar. Dramska skupina je imela pogoste prireditve. Pokojni je sodeloval v tamburaškem in pevskem zboru kot izvrsten tenorist. Nekoč je ljubljansko Jutro pisalo o tem zboru, da bi lahko nastopal celo v večjih mestih.

Andrej Manfreda je leta 1923 ustanovil v Sužidu trojko, katere član je postal tudi Franc Kendo-Stojan. V letih 1927 do 1935 se je redno udeleževal tajnih sestankov, ki jih je vodil organizator tovariš Andrej Manfreda. Na tak tajni sestanek, ki je bil na planini Kuhinja, je prišlo nad 30 mladih fantov in deklet iz Sužida. Takrat so vsi mladinci in mladinke prisegli, da se bodo z vsemi sredstvi borili za osvoboditev Primorske izpod fašističnega jarma. Kasneje se je več udeležencev tega sestanka vključilo v napredno delavsko gibanje in KP, med NOB pa so se borili kot partizani.

Lepo prikazuje značaj in zavednost pokojnega Kendo-Stojana naslednje dejanje:

Ko so leta 1918 Italijani okupirali Primorsko, so po vseh šo-

lah organizirali razdeljevanje hrane otrokom. To so storili, da bi se prikupili staršem in otrokom in jih tako laže pridobili na svojo stran. Tovariš Kendo-Stojan svoji sestri Mariji ni dovolil, da bi obiskovala italijansko šolo, kaj šele, da bi sprejemala hrano, ki so jo nudili v šoli. Sam je sprejel poučevanje sestre in jo naučil brati in pisati. Ko je fašistična Italija leta 1935 napadla Etiopijo, sta tudi mlajša brata tovariša Kendo-Stojana dobila pozivnice. Kot zaveden član organizacije TIGR ju je prepričal, da sta zbežala v Jugoslavijo, namesto da bi se priglasila na vojaškem okrožju v Vidmu.

Na pobudo pokojnega Petra Kravanja-Skalarja je bil v Sužidu ustanovljen odbor OF v jeseni leta 1942. Kendo-Stojan je postal član tega odbora in je sprejel nalogo intendanta za

preskrbo hrane partizanom. Decembra istega leta je postal član KP. Dne 8. junija 1944 so ga domobranci aretirali in poslali v taborišče Dachau, kjer je bil do osvoboditve. Tudi v taborišču ni miroval in se je pridružil ilegalni organizaciji OF. Domov se je vrnil 7. julija 1945. Doma se je udeleževal vseh manifestacij in demonstracij proti ZVU. Bil je vedno član delegacije, ki je večkrat šla protestirati k vojaškemu guvernerju v Kobarič.

Ko so dne 11. septembra pokopavali pokojnega Kendo-Stojana, je bilo ob odprtem grobu vse tiho. Nihče ni spregovoril besede o delu in prispevku pokojnega za osvoboditev. Ljudje in najbližji domači pokojnika so čakali, da se bo kdo spomnil in vsaj z nekaj besedami olajšal njihovo bolečino. Tedaj se je izmed navzočih zaslislal vzklík:

»Ali bomo tako pokopavali naše borce?«

Ta vzklík naj velja tistim, katerih dolžnost bi bila spregovoriti ob odprtem grobu.

P. A. — Ogarev

Enotno urejanje starovanjskih zadev borcev v Ljubljani

Od takrat, ko so bili ukinjene stanovanjske skladi in je skrb za upravljanje stanovanj splošnega ljudskega premoženja prešla na stanovanjska podjetja, je pri gradnji oziroma preskrbi stanovanj za borce v Ljubljani nastal določen presledek, pojavila se je nekakša nejasnost in opazno je bilo iskanje izhoda iz zastoja. Toda sedaj, kot kaže,

so le našli način, kako v prihodnje reševati to zadevo.

Mestni svet Ljubljane je na svoji seji 20. septembra razpravljati tudi o stanovanjski problematiki udeležencev NOB iz mesta Ljubljane. Na podlagi poročila odbora za stanovanjsko politiko so ugotovili, da je v vseh ljubljanskih občinah potrebnih najmanj 373 stanovanj za upokojene oziroma nezaposlene udeležence NOB. Ta stanovanja bo vsekakor treba zgraditi do leta 1970. Mimo tega je v Ljubljani še nekaj nad 600 zaposlenih udeležencev NOB, ki nimajo primernih stanovanj. Toda vsem tem so dolžna preskrbeti stanovanja podjetja ali

ustanove, pri katerih so le-ti zaposleni.

Mestni svet je po razpravi o teh zadevah sklenil izvoliti posebno komisijo. Le-ta bo v prihodnje spremljala gradnjo in dodeljevanje stanovanj upokojenim oziroma nezaposlenim udeležencem NOV ter tudi posredovala pri delovnih organizacijah za dodelitev stanovanj zaposlenim udeležencem NOV, ki so brez stanovanja, oziroma stanujejo v neprimernem ali nezdruženem stanovanju. Na ta način bodo na območju mesta Ljubljane v prihodnje enotno urejali stanovanjske zadeve borcev.

Da je Mestni svet lahko že sprejel tako pomemben sklep, je bilo potrebnih precej priprav. Pri tem gre namreč za združitve stanovanjskih sredstev namenjenih za borce v vseh ljubljanskih občinskih skupščinah, a istočasno tudi za ugotovitev tistih primerov, ki jih je treba urediti, da bi prebrdili najhujšo stisko. Zato je vsekakor treba priznati Mestnemu svetu, da so priprave urejanja te pereče zadeve res uspeli in upati je, da bo uspela tudi izvedba sklepa.

V. M.

Razprava o novem zakonu o dodatku zaposlenim udeležencem NOV

Zakonodajno-pravna komisija zvezne skupščine je prejšnji teden razpravljala o predlogu zakona o dodatku za zaposlene borce.

Gre za predlog zakona, po katerem naj bi sredstva, ki jih federacija uporablja za dodatek za zaposlene borce, razdelili na republike, ki bi na podlagi posebnih republiških zakonov (SR Slovenija že ima tak zakon) same izplačevale dodatek za borce.

Po dosedanjih predpisih se izplačuje dodatek zaposlenim udeležencem NOB iz zveznih sredstev. Ta dodatek znaša 69.000 starih dinarjev. Se pravi, da udeleženec NOB, ki ima na svojem delovnem mestu mesečne osebne dohodke nižje od 69.000 starih dinarjev, prejema dodatek za zaposlene borce iz zveznih sredstev. To velja za vse republike in tudi za Slovenijo. Razlika je le v tem, da velja v Sloveniji poseben zakon o dodatku za zaposlene borce. Ta dodatek znaša pri nas letos 92.000 starih dinarjev, a razlika med zveznim in republiškim dodatkom se izplačuje iz republiških sredstev.

V razpravi o predlogu novega zakona so na seji prisotni poslanci izrazili določene pomisleke. Dodatek, o katerem je govora, se namreč izplačuje iz prispevka na osebne dohodke. Zato se poslanci bojijo, da bi bogatejše republike borcem na svojem območju dajale mnogo večji dodatek. Menili so tudi, da bi s tem prišli borci v neenakopraven položaj.

Zaradi takih mnenj in pa tudi zaradi določenih nejasnosti, so na seji sklenili, da bodo o tem tako važnem dokumentu še ponovno razpravljali v zvezni skupščini.

V. M.

Po sledovih partizana Frenka

Kot smo že pisali, je prišel, bolje rečeno priletel k nam na obisk tovariš John Denvir-Frenk, nekdanji borec Sercejeve brigade, doma iz Nove Zelandije.

Ujet kot oficir angleške vojske aprila 1941 pri Korintu v Grčiji, se je kot vojni ujetnik znašel v Mariboru. Od tam je z dvema tovarišema pobegnul, da bi se prebil v Italijo, pozneje pa kamor bi pač bolje kazalo. Po petih dnevih vožnje po tovornih vlakih so trojico, močno sestradano in izčrpano, našli v nekem tovornem vagonu na ljubljanski železniški postaji naši železničarji, povezani v OF. Dva sta bila takoj za to, da se priključita partizanom, za katere sta tedaj prvič slišala, eden pa tega ni hotel in je sklenil sam nadaljevati pot. Kakšna je bila njegova usoda, ni znano, samo sliši se, da so ga nekje ujeli.

Denviru pa je sprejela ljubljanska OF in ga po nekajtedenskem skrivanju poslala 24. decembra 1941 k partizanom v Dolomite. Poleti 1944 se je z letalom odpeljal z Notranjske v Italijo, od tam pa domov. Njegovega tovariša so februarja 1942 ujeli Italijani in ga pri borovniškem mostu ustrelili, ne da bi ugotovili, kdo je in odkod.

Nenavadni doživljaji Novozelandca, ki se je 13.000 km od domovine v vrstah slovenskih partizanov bojeval proti fašizmu več kot 30 mesecev kot edini Anglosas, so ga navedli, da bi napisal svoje spomine in s temi seznanil svoje rojake z bojem naših ljudi.

Njegovi bojni tovariši so mu omogočili, da je med obiskom obiskal kraje, kjer je bil kot ilegalci in pozneje kot partizan.

Dne 12. septembra je s tovariši odšel na ljubljansko železniško postajo. Ze prej je pripovedoval, da se spominja majhne hišice pri nekem nadvozu, mimo katere so ga železničarji, tudi preoblečene v železničarsko uniformo, odpeljali z močno zastražene postaje v mesto.

Res je našel na močno spremenjeni postaji kraj, ki se mu je zdel znan. Peljali so ga k podvozu na Šmartinski cesti, kjer je res še zdaj na severni strani železnice Ljubljana—Zagreb nizka hiša.

Potem so šli po cesti mimo železniške direkcije v Pražakovo, kjer so ga v neki lekarni čakali tovariši s civilno obleko. Preoblekli se je. Do tam ga je vodil Peter Zlatnar.

Kdo ga je spremljal s Pražakove v Šiško, ne ve ne on, ne kdo drug. Peljal se je s tramvajem in po vsej verjetnosti izstopil na postajališču pri takratnem, zdaj že porušnem gasilnem domu. Šel je po Aljaževi in Verovškovi ulici, čez železnico in po Milčinskega ulici v znano naselje »40 mučnikov« ob »ruski progi« za kamniško železnico. Tam je bil nekaj tednov pri Zlatnarjevih.

Najprej je obiskal dve hiši na začetku Milčinskega ulice, tam, kjer se je skrival, ko je postalo pri Zlatnarjevih preveč nevarno.

Heda Trobevšek, ki je jeseni 1941 imela moža že pri partizanih, pri sebi pa takrat petletnega sinčka, se je tujca, ki se je pojavil pri vходу, takoj spomnila.

Ko ji je povedal, da je bil med vojno kot ilegalci pri njih, je rekla:

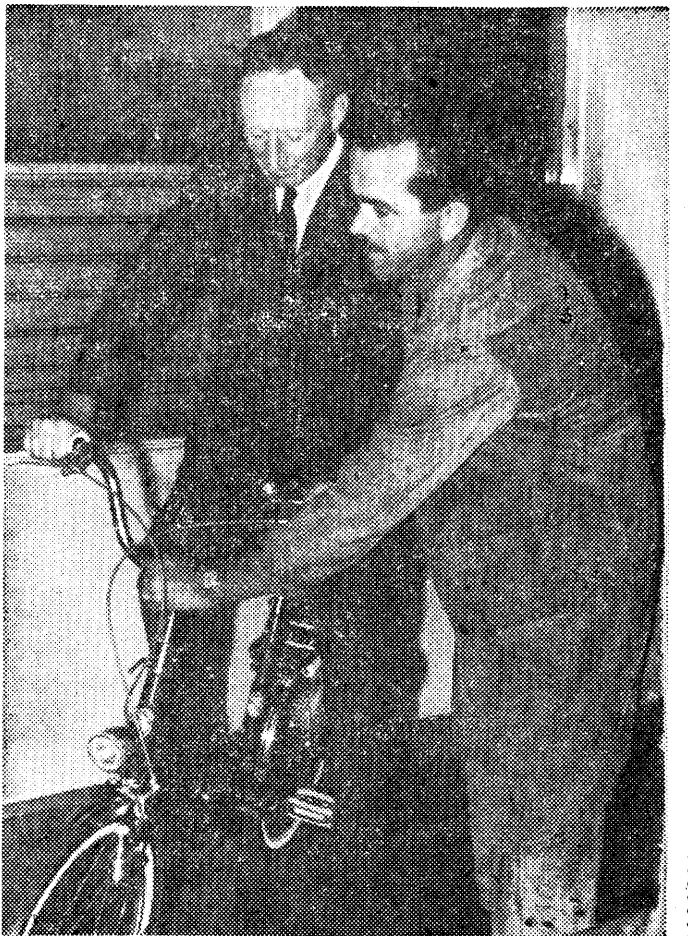
»Aha, saj se vas spominjam. Vi ste tisti Anglež ali nekaj podobnega...«

Iz Ljubljane je Frenka vodila pot v Dolomite. Tovariši, ki so bili z njim, vedo povedati, kako čudovit spomin ima. Spomnil se je kozolca, pod katerim je počival in kje so mu dali jesti, spomnil hiše, kjer je dobil mitraljez, pa kurirja, ki ga je videl samo enkrat, ko ga je spremljal po poti.

Ta Frenkov pohod po lastni poti k partizanom pred skoraj 26 leti pa ni samo obujanje spominov, ki so marsikdaj ganljivi in se niti Frenk ne more vzdržati ganotja. Pomagali mu bodo pri pisanju spominov, ki bodo tako znova postali sveži in zato bolj točni.

Vsekakor pa način, kako Frenk obnavlja spomine pred začetkom pisanja, zasluži posnemanje pri vseh tistih, ki kaj hočejo zapisati o naši osvobodilni vojni.

MP

John Denvir-Frenk v »Rogu«

John Denvir-Frenk, doma z Nove Zelandije, ki je več kot tri leta preživel med slovenskimi partizani, je med svojim obiskom v Sloveniji — tod je gost republiškega odbora ZZZ NOV Slovenije — obiskal tudi tovarno koles »ROG« v Ljubljani. Porazgovoril se je o proizvodnji tovarne in si ogledal tovarniške prostore, predsednik upravnega odbora Maks Židan pa mu je kot darilo izročil zložitveno kolo »pony«.

Obvezno vojaško strokovno usposabljanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

in teritorialnimi enotami itd. Individualno bodo proučevali tudi članke Ivana Franka o sekundarni radiološki kontaminaciji in zaščiti pred njo.

Osnovna tema strokovnega programa za leto 1967/68 pa je »Zavarovanje teritorija«. To vprašanje bo obravnaval v »Vojaškem informatorju« s serijo člankov Franjo Kranjc, na njihovi podlagi pa bodo imeli po občinah z rezervnimi starešinami vrsto seminarjev, na katerih bodo proučevali konkretna vprašanja, ki zadevajo teritorialno obrambo na njihovem območju in naloge rezervnih oficirjev in podoficirjev pri tem. Hkrati bodo reševali tudi ustrezne taktične naloge.

Letošnji obvezni program bo končan s preverjanjem znanja, ki si ga bodo rezervni starešine pridobili z individualnim proučevanjem gradiva v »Vojaškem informatorju« in na seminarjih. V na namen bodo klicani na testiranje, ki bo dopolnilno z dodatnimi vprašanji in reševanjem kratke taktične naloge. Vsem tistim, ki bodo izpit uspešno prestali, bo priznana šestdnevna vojaška vaja. Predlagani pa bodo tudi v višji čin, če izpolnjujejo vse druge pogoje.

Sklep o obveznem strokovnem usposabljanju rezervnih oficirjev in podoficirjev prek ZROP zlasti glede terito-

rialne obrambe in partizanskega načina vojskovanja spada na področju obrambnih priprav prebivalstva sicer med zelo pomembne in nuje ukrepe. vendar bi bilo želeli, da mu sledi še drugi podobni ukrepi. Med drugim bi bilo treba okrepiti enote civilne zaščite, urjenje njenih pripadnikov in seznanjanje prebivalstva z nevarnostmi, ki mu groze v primeru vojne ali večjih naravnih nesreč, pa bi moralo postati obvezno, kot je to v mnogih drugih deželah. Več pozornosti kot

doslej bi morali posvečati tudi prenašanju naših bojnih tradicij na mladino in s tem hkrati krepiti pri njej patriotizem.

Naša dežela bo kljub zapletenemu mednarodnemu položaju lahko še dolgo živela v miru, če bodo vsi tisti, ki imajo kakršnekoli skomnine po našem ozemlju in žele s silo spremeniti našo družbeno ureditev, vedeli, da je ljudstvo vsestransko pripravljeno za obrambo in da zato nihče nima dovolj sil za njegovo pokornitev.

S. P.

Metličani obiskali Rab

ZZB NOV Metlika je priredila za svoje članstvo izlet na otok Rab. Najprej so si izletniki — bilo jih je 43 — ogledali bivše žensko in moško taborišče slovenskih internirancev. Sedaj tam raste trava in korusa. Le cementna ploščad — zloglasni »apelplatz« — spominja na nečloveško trpljenje internirancev. Žensko taborišče je bilo domala v višini morske gladine in ob deževnem vremenu poplavljen. Nato so Metličani obiskali pokopališče naših internirancev; med njimi so bili nekdanji interniranci ter svojci umrlih na Rabu. Kraševčeva mama iz Bušinja vasi je položila šopek rož in prižgala svečko na enem iz-

med štirih grobov svojih sinov. »Daleč od domovine obiskujem grobove svojih sinov...« je s solzami v očeh dejala. Koširjeva mama je tokrat prvič obiskala grob svojega sina. Lojze Majzelj iz Metlike, ki je to pustil svoje otroštvo, je položil venec na grob svojega očeta. Predstavniki občinskega odbora ZZZB NOV so položili venec pred obelesek na pokopališču. Pokopališče je sedaj lepo urejeno. Grobovi nosijo ploščice z imenom umrlega in zaporedno številko. Zadnje počivališče mnogih rodoljubov je urejeno kot park, zasajen s cvetočim grmičevjem in drugim cvetjem.

R. F.

Znižane cene ležalnim blazinam

Sava
TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV
Kranj

ODLIČNE KAKOVOSTI
V INDUSTRIJSKI TRGOVINI

»SAVA«

PRODAJALNE:

- KRANJ, Maistrov trg 2
- MARIBOR, Trg revolucije 6
- ZAGREB, Gajeva 2/b
- OSIJEK, Augusta Cesarca 29
- SPLIT, Žrtava fašizma 27
- BEOGRAD, Kneza Mihajlova 47
- SARAJEVO, Maršala Tiša 15
- SKOPJE, Ljubljanska 14

Radmila zdravišče za ŽIVČNE BOLEZNI

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Utriranje poti čez minska polja

Američani so za izdelavo prehodov v minskih poljih začeli uporabljati nov način. Mine uničujejo tako, da nad minsko polje spuste raketo, ki za seboj vleče trak s razstrelivom. Ko ga vžgo, se razlete tudi vse mine v neposredni bližini.

Vojaška veda in tehnika

Razstrelivo, trak, raketo in napravo za spuščanje raket nalože na poseben drsnik M 173, ki ga je moč vleči po tleh ali po vodi. Drsnik je dolg približno štiri me-

tre, širok pa poldrugi meter. Ko je natovorjen, tehta približno pol drugo tono.

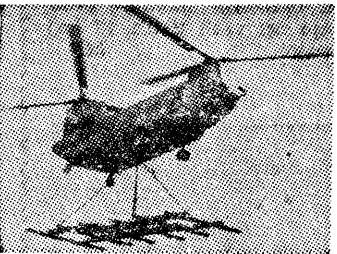
Plastično razstrelivo, ki je naloženo v osrednjem delu drsnika, je pritrjeno na raketo »jato«. Ko jo izstrele, raketa, ki jo z drsnikom veže kabel, potegne za seboj nad minsko polje podaljšek z razstrelivom. Razstrelivo vžgo s pomočjo 24-voltnega električnega toka.

Nov helikopterski radarski sistem

Američani so pred kratkim preizkušali nov radarski sistem, ki naj bi olajšal uporabo helikopterjev v temi in megli. Ugotovili so, da je na radarskem ekranu videti skoraj take kontraste med zemljiščem in posameznimi predmeti kot na kakem ilustriranem zemljevidu. Če pilot s pomočjo fotografij in zemljevidov predhodno prouči zemljišče ali pa če mu je to znano že od poprej, potem večjih objektov — kot so letališča ali gorске ceste — ne more zgrešiti, lahko pa zaznava tudi skupine dreves, stavbe ali rezervuarje za gorivo.

Helikopterji in gradnja mostov

Na sliki vidimo ameriški helikopter CH-47A »Chinook«, ki pod sabo prenaša del mostovne konstrukcije. Poizkus so napravili v 1. pehotni diviziji, ki ima svoje taborišče v Di Anu v južnem Vietnamu.

strukcije. Poizkus so napravili v 1. pehotni diviziji, ki ima svoje taborišče v Di Anu v južnem Vietnamu.

Francosko-nemško-italijanski tank »AMX 30«

V novem francosko-nemško-italijanskem srednjem tanku »AMX 30« so, kot trdijo, najustreznejše združeni trije glavni elementi vsakega tanka: oborožitev, gibljivost in zaščita.

Oborožitev

Poglavitno orožje tega tanka je polavtomatski top 105 mm, katerega granata na razdaljah do treh tisoč metrov lahko prebije oklepe vseh doslej znanih tankov. Top strelja tako natančno (na razdaljah do 1000 metrov zgreši le za tisočinko, na razdaljah do 2500 m pa za poldrugo tisočinko), da praktično do 2500 metrov oddaljeni cilj v devetih izmed desetih primerov zadene že s prvim strelom.

Top pa ima tudi eksplozivne granate za obstreljevanje živih ciljev na razdaljah do 3500 m. Te granate so prav tako učinkovite kot izstrelki enakega kalibra, ki jih uporablja poljsko topništvo. Največji doseg topa znaša enajst kilometrov. V tanku je prostora za 50 granat, na minuto pa lahko izstrelji osem granat.

Razen topa pa ima tank še strojnico 7,62 mm, medtem ko je vzporedno s topovsko cevjo pritrjena strojnica 12,7 mm, ozir. top 20 mm.

Tank je uporaben tudi ponoči, kajti opremljen je z mnogimi infrardečimi aparati. Vozniku pomagata pri vožnji dva infrardeča žarometi in še episkop, ki ga lahko uporablja tako pri vidni kakor tudi pri infrardeči svetlobi. Tudi strelec lahko nadomesti svoj dnevni episkop z nočnimi očali. Z žarometom, ki je pritrjen nad topom, je moč odkriti do tisoč metrov oddaljeno vozilo, drugi infrardeči žaromet z dosegom 400 metrov pa uporablja za opazovanje poveljnik tanka.

Gibljivost

»AMX 30« je s svojimi 36 tonami še najlažji izmed vseh tankov, ki so oboroženi s topom 105 mm. Tank je zelo gibljiv ne le zato, ker je lahek, temveč tudi iz mnogih drugih razlogov. Njegove zunanje mere so take, da ga je moč brez nadaljnjega prevažati po železnici. Pritisk gosenic na tla je zelo majhen (0,77 kg/cm²), motor pa deluje na razna goriva. Tank vozi po cestah s povprečno hitrostjo 50 kilometrov na uro.

Naj omenimo še to, da tank brez vsakih posebnih priprav lahko prebode do 2,20 m globoko vodo, s posebno pripravo pa se spusti celo 4 metre globoko

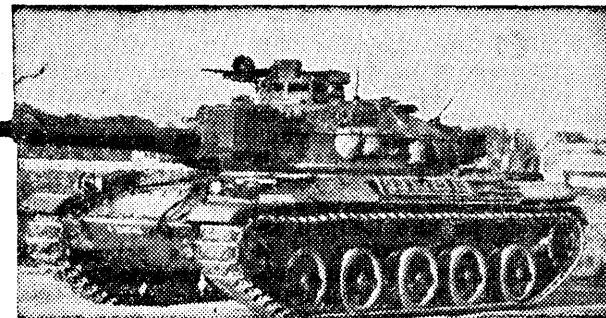
pod vodno gladino. Ni odveč vedeti, da je tank pripravljen za boj že pol minute po prihodu iz vode.

Zaščita

Balistična zaščita tanka »AMX 30« je zasnovana na posrečenem kompromisu med velikostjo, debelino in nagibom jeklenih plošč. Tank je dolg nekaj manj kot devet metrov, širok 3,10 in visok 2,85 metra. Oklep je dovolj debel, da mu eksplozivne granate 105 in 155 mm niso nevarne. Posebno pozornost pa so posvetili njegovemu dnu, da bi bil čimbolj varen tudi pred eksplozijami protitankovskih min.

Zaščita pred jedrskim, biološkim in kemijskim orožjem je zelo učinkovita. Oklep zadržuje večji del radioaktivnega žarčenja, medtem ko je na kupolo pritrjena posebna ventilacijska naprava, ki dovaja v tank samo očiščen zrak. Tank je tako napravljen, da lahko nemoteno deluje in išče cilje tudi na kontaminiranem zemljišču. Zaščiten je tudi pred napalm in drugimi vnetljivimi sredstvi.

Prototip tanka »AMX 30« je bil izdelan 1961. leta, dve leti kasneje so napravili prvih se-

dem tankov za poizkuse, lani pa so ga začeli izdelovati serijsko. Potemtakem je bil ves postopek od prototipa do serijske izdelave opravljen, kot trdijo, v rekordnem času. Sedaj izdelajo po deset tankov mesečno. Naročenih je 400 tankov, predvidevajo pa, da bodo v vsej tej seriji izdelali 900 tankov.

Že pri projektiranju so predvideli tudi nekatere kasnejše spremembe in dopolnitve. Sedanja kupola bodo lahko nadomestili s kako drugačno iz še trdnjše materiala, namesto sedanega optičnega telemetra bo-

do na tank vgradili laserski telemeter in elektronski računar, balistične izstrelke pa bodo dopolnili z vodljivimi raketami. Po vseh teh izpopolnitvah obetajo tanku »AMX 30« sorazmerno dolgo življenjsko dobo: menijo, da tudi po petnajstih letih še ne bo zastarel.

Orla
najboljša ta hip!

Padel je sredi deških let

Bilo je septembra 1944. Mnogo vasi je bilo požganih. Nemaški je ostala le še kapela s temnim zvonikom, ki se je močje dvigal v nebo. Kadarkoli je prišel naš 2. bataljon v kočevske vasi, je na nas partizane legla težka mora, temna slutnja, ki se je nismo mogli otresti. Čez dan je komandant pošiljal izvidnice na vse strani.

V eni izmed izvidnic sem bil tudi jaz. Najmlajši med nami je bil sedemnajstletni Primorec, vesel, poln življenja. Na vsakem

koraku je upal v konec vojne, ki bo kmalu prišel.

Pozno popoldne smo se vrnili v bataljon. Začelo se je kmalu temniti. Komandir je postavil stražo in bataljon je v kapeli, svojem zatočišču, zadrževal. Bil sem na straži, pa sem premisljeval o sedemnajstletnem Primorcu. Bo doživel konec vojne? Kmalu me je zamenjal drug stražar. Odšel sem v kapelo in legel kar na kamnita tla.

Komaj sem zatisnil oči, je prišel komandant: »Pojd, greva pogledat, kje je patrola. Ni se še vrnila.«

Tiho sem vstal in stopila sva pred vrata. V daljavi sva zaslišala skovikanje sove. Komandant mi je ukazal, naj pokličem dva tovariša, da bosta pogledala, kje je patrola. Poklical sem prav tistega mladega fanta in nekakega starejšega možakarja. Kmalu sta stala pred komandantom, ki jima je dal navodila. Tiho sta odšla v temo.

Nenadoma je zalajal mitraljez. Belogardisti so nas obklojevali in zmedel jih je prav ta mladi fant, ki je še pred pol ure sanjal o svobodi. Dolg rafal mu je za vedno pretrgal nit življenja. J. M.

KINO SPORED

- KINO BREŽICE
29. in 30. 9. »Streljaj prvi, Freddy«, švedski barvni film
1. in 2. 10. »Major Dundee — Sier-ra Charibae«, ameriški barvni CS
3. in 4. 10. »Hajduk Janošek«, češki barvni film v CS
- KINO »UNION«, CELJE
od 28. 9. do 2. 10. »Živeti svobodno«, ameriški barvni CS
- KINO »METROPOL«, CELJE
od 28. 9. do 3. 10. »Lord Jim«, ameriški barvni CS
- KINO »DOM«, CELJE
29. 9. »Rio Conchos«, ameriški barvni CS
od 30. 9. do 2. 10. »Pesem prerije«, jug-nemški barvni CS
- KINO »POHORJE«, SLOVENSKE KONJICE
30. 9. in 1. 10. »Kralj petroleja«, nemški film
- KINO »SVOBODA«, SLOVENSKA BISTRICA
od 29. 9. do 1. 10. »Osmisljeni so hrabri«, ameriški barvni CS
- KINO »KRKA«, NOVO MESTO
27. in 28. 9. »Nemirni dom«, bolgarski film
od 29. 9. do 2. 10. »Shane«, ameriški barvni western film

Fotografija z vprašajem

Tovarišica Ivanka Kalar, Ljubljana, Šarhova 22 je na fotografiji iz 37. številke »TV 15« spoznala svojo hčerko Poldice Kalar-Tamara (v sredini slike). Pravi, da je slika nastala v Cerknem, v času pouka v partijski šoli. Poldice je nemški napad na Cerkno preživela; 22. marca 1945 so jo Nemci ujeli in ustrelili v Rudnem nad Škofjo Loko. Tovarišica Kalarjeva prosi, naj ji piše vsakdo, ki je hčerko poznal. Bila je močnejše postave, dijakinja in stara 21 let, ko je aprila 1943 prišla v partizane na Gorenjskem. — Prosimo za pojasnilo tudi današnje fotografije

Radenska OSVEŽUJE IN ZDRAVI

NAGRADNA PRODAJA

**RUSKIH RIB
IN KOMPOTOV**

**609-LEPIH
NAGRAD**

PREHRANA

Zahodni tisk ni posvečal take posebne pozornosti izraelski vohunski službi. To pa ne zato, ker je izraelska obveščevalna služba novejšega datuma — iz leta 1949 — in tudi ne zato, ker se voditelji te službe za razliko od njihovih zahodnih, predvsem pa ameriških kolegov niso potegovali za reklamiranje, temveč zato, ker je izraelska obveščevalna služba bolj konspirativna kot pa katerakoli druga imperialistična vohunska organizacija. Ogrodje te organizacije sestavljajo kadri, ki so delali v treh podtalnih cionističnih skupinah in ki so temeljito izučili za tajno vojskovanje. Te tri skupine — Hogana, Irgun in Štern — so do razglasitve izraelske neodvisnosti delovale na območju Palestine.

Za ime ne sme nihče vedeti

Svetovni tisk je čedalje pogostejše začel pisati o skrivni službi Tel Aviva šele takrat, ko so v Združenji arabski republiki, Siriji, Svidi in Sovjetski zvezi razkrinkali izraelske vohune. Izraelsko obveščevalno službo sestavljajo, po podatkih tujega tiska, naslednji organi:

— glavna uprava obveščevalne in varnostne službe (Rešut), ki ima funkcijo politične obveščevalne službe;

— izvidniška služba obo-roženih sil (Serut modin), ki se ukvarja z zbiranjem in ocenjevanjem tajnih informacij vojaškega pomena;

— služba splošne varnosti (Sin bet), v katero spada celotna protioveščevalna služba in organizacija za provokacije proti naprednim organizacijam, pa tudi za diverzantske akcije v tujih deželah;

— uprava za izvajanje posebnih nalog v izraelski poli-

komiteja, katerega ime pa je skrivnost, imenuje predsednik vlade, kateremu je ta tudi neposredno odgovoren.

Kdo je glavni šef?

Že površen pogled na strukturo izraelske obveščevalne službe kaže, da je ta zelo podobna »obveščevalnemu združenju« Washingtona.

Izraelska obveščevalna služba ima sporazum o sodelovanju in izmenjavi podatkov s

Centralna obveščevalna služba Washingtona premisljeno daje pomoč izraelski tajni službi. Odnosi med voditelji glavne obveščevalne uprave ZDA ter organizacij Rešut in Sin bet ne počivajo na enakopravni osnovi. Glavna obveščevalna uprava daje namreč izraelski tajni službi denar. To pa pomeni, da je ona tista, ki daje izraelski vohunski službi konkretne naloge. Glavna obveščevalna uprava zahteva, da Izraelci

ZAR. Ob tej priložnosti so zaplenili dokumente s skrivnimi podatki in radijski oddajnik.

...Egiptovski granicarji na Sinajskem polotoku odkrili izraelsko vohunsko organizacijo, ki jo je vodil neki Onaje Svajlj. Izraelski agenti so k temu poslu pritegnili tihotapece in trgovce z mamili.

...Libanonska protioveščevalna služba je odkrila izraelsko vohunsko organizacijo, ki je delovala v južnem Libanonu. Zaprli so pet izraelskih vohunov.

...V Kairu so obsodili izraelskega agenta Talata Rašida Girgisa in Viktorja Juakima, ki sta Izraelu izročala tajne podatke in listine.

...V Kairu so sodili izraelskemu vohunu, zahodnonemškemu študentu iz Kölna Huttenmeistru. Ta je bil dostavljal v Tel Aviv vohunske podatke, ki so jih bili zbrali izraelski agenti na ozemlju ZAR.

...V Siriji so odkrili enajst članov izraelske vohunske organizacije. Trije izmed njih — Libanonec Džamil Karh in Sirca Jožef Laktineh in Džamil Haded — so bili obsojeni na smrt.

Prihodnjilec:

- Načrt o veliki državi
- Ponarejeni ukazi
- Skandal v Tel Avivu

Izraelsko vohunstvo

ciji, ki pa se v sodelovanju s Sin bet ukvarja tudi z nekaterimi protioveščevalnimi funkcijami.

— raziskovalni oddelk ministrstva za zunanje zadeve, ki se ukvarja z obveščevalno dejavnostjo prek diplomatskih kanalov.

Da bi delovanje vseh obveščevalnih in protioveščevalnih organov bilo usklajeno, so ustanovili poseben koordinacijski komite, ki ga sestavljajo načelniki teh služb in vladni predstavnik. Vodjo tega

tajnimi službami ZDA, Velike Britanije, Zahodne Nemčije in nekaterih drugih kapitalističnih dežel. Po pisanju francoskega časopisa Express je sklepato, da je bil izraelski napad na ZAR, Sirijo in Jordan pripravljen na podlagi obveščevalnih podatkov, ki jih je bila izraelska tajna služba prejela od operativne obveščevalne službe NATO, vendar je največ tajnih obveščevalnih podatkov prispelo v Tel Aviv iz glavne obveščevalne uprave ZDA.

zbirajo take obveščevalne podatke, ki zanimajo Washington, in da organizira subverzivne operacije.

VOHUNSKA DEJAVNOST

V zadnjih letih je bilo v časopisju precej poročil o delovanju izraelskih tajnih agentov, med njimi tudi tale:

...V Kairu so zaprli trinajst ljudi, ki so se bili ukvarjali z vohunstvom za račun Izraela. Zbirali so obveščevalne podatke o oboroženih silah

KOMU PREPUSTITI ADEN?

Laburistična britanska vlada je od svojih konservativnih prednic podedovala veliko težavo — notranjih in zunanjih. Ena izmed poglavitnih značilnosti zadnjih let je postopno, pa vendar nezadržno razpadanje slovitega britanskega imperija, ki ga nekateri zdaj primerjajo z brezobnim buldogom namesto s silnim in rjovečim levom, ki je nekoč zmerom hudo popadal svoje soprotnike. Bržkone pa v zgodovini propada britanskega imperija še ni bilo tako nenavadnega problema, kot je adenski.

Britanci so zasedli Aden in njegovo zaledje pred sto tridesetimi leti. Aden s svojimi 207 kvadratnimi kilometri površine in dvema milijonoma prebivalcev je bil pomemben predvsem s strateškega stališča kot pristanišče ob izhodu Rdečega morja v Indijski ocean. Trgovina se je razvila, z njo tudi nekaj industrije in Aden se je nekoliko dvignil nad svoje zaledje. Iz tega velikanskega zaledja (okoli 300.000 kvadratnih kilometrov) je Britanija naredila dva protektorata. Toda na veliki površini živi samo milijon ljudi, zemlja je večinoma puščavska, na njej pa vladajo emiri, šejki in sultani. Ti so prav radi jemali britanske pomočnike, kajti imperialistična Britanija je mislila, da bo fevdalizem najlepše obstajal ob lepem sodelovanju med Londonom in šejki, emiri in sultani; ljudstvu pa ne bo prišlo niti na misel, da bi se upiralo. Velika Britanija je na pomembnejših mestih postavila svoje garnizone, sicer pa je vse južnoarabsko področje upravljala iz Adena, kjer ima sedež visoki komisar njenega kraljevskega veleposlanstva.

Leta 1959 je Velika Britanija ustanovila Federacijo Južne Arabije: iz tistih emiratov, šejkatov in sultanatov. Ti mali vla-

Razgledi s 46. vzporednika

darji so se kot zmerom strinjali z Londonom. Velika Britanija je za glavno mesto nove federacije proglasila Al Ithad nedaleč od Adena in v njem namestila sedež federalnega sveta, nekakšne vlade. Obljubila je, da bo pozneje postal član federacije tudi Aden in da bo to mesto prestolnica federacije.

Na konferenci v Londonu je Velika Britanija leta 1964 to tudi storila, vendar je v Adenu obdržala svoje vojaško oporišče. Toda vsa federacija je bila le grad iz kart, ki je temeljil na britanskem prepričanju, da se bo arabski fevdalizem krepko držal in sodeloval z Britanci. To je bilo neverjetno. V deželah, kjer še danes obstaja suženstvo, čeprav ima drugačno ime, kjer je le malo solanih ljudi in kjer skorajda ni mogoče govoriti o enakopravnosti moških in žensk, so bile razmere take, da se je arabski nacionalizem moral prebuditi.

Osvobodilna gibanja so začela močnejšo dejavnost v l. 1964. V Adenu se britanski vojaki tako rekoč bojujejo že četrta leta, odpor pa se širi tudi na druge dele federacije. Zanimivo pa je, da sta se razvili dve revolucionarni gibanji: NLF in FLOSY. Osnovne značilnosti so iste za obe gibanji: boj za osamosvojitve, pregon Britancev iz vse federacije. Sredstva: oborožen boj in teror. Razlika je le v tem, kako si NLF in FLOSY predstavljata ureditev tega dela Arabije po osvoboditvi.

FLOSY (angleške začetnice za fronto za osvoboditev zasedenega južnega Jemena) vodi Abdel Kabi Makavi, ki je bil nekoč tudi predsednik adenske vlade. Makavi poudarja, da sta Aden in vsa Federacija Južne Arabije samo del južnega Jemena. Pridružila naj bi se Jemenu, nato pa naj bi OZN izvedla svobodne volitve. FLOSY se tako povezuje s sosednim Jemenom, kjer je ZAR posega v boj in se pridružila republikancem, ki se bojujejo proti upornim rojalistom pod vodstvom kralja El Badra. Tako Makavi v svojem boju računa predvsem na pomoč Kaira in republikanskega Jemena.

NLF ali Fronta nacionalne osvoboditve ima za seboj Saudsko Arabijo, ki je v Jemenu na strani rojalistov. Seveda se zaradi tega nič manj ostro ne upira Britancem. Vodstvo NLF se imenuje »vrhovno poveljstvo«, na čelu katerega je Katan Ašabi. Kar je bila sploh dolgo skrivnost. Fronto je ustanovil leta 1963, ko so se plemena v emiratu Dhala uprli Britancem in federalni vladi. Zanimivo je, da podpora Saudske Arabije ni vplivala na politične smernice NLF: njen program je socialističen, vendar NLF ni za združitev z Jemenom, marveč za popolno samostojnost.

Zadnje čase je imela NLF več uspehov v zaledju Adena, kjer je polagoma odstavljala emire, sultane in šejke ter postavljala na oblast svoje ljudi. Člani NLF so se prihiteli tudi v federacijsko vojsko, ki so jo ohromili, čeprav je bila pod britanskim nadzorstvom. V začetku septembra letos je NLF nadzorovala dvanaest od šestnajstih državnih enot, ki naj bi tvorile Federacijo Južne Arabije. Federacije je tako pravzaprav bilo konec in njeni ministri so se razkropili.

NLF je potem pokazala Britancem, da je pripravljena pogajati se z njimi. Federacija naj bi postala samostojna 9. januarja prihodnjega leta in NLF je postavljala tele poglavne pogoje: 9000 britanskih vojakov naj se čimprej umakne, Velika Britanija naj evakuira strateško važni otok Perim ob vходу v Rdeče morje, likvidira pa naj tudi svoje gospodarske in politične interese.

Visoki britanski komisar v federaciji sir Humphrey Trevelyan je pohitel v London. Pogovoril se je z zunanjim ministrom Georgeom Brownom, po vrnitvi v Aden pa je izjavil na televiziji, da se je Velika Britanija pripravljena pogajati z »nacionalističnimi silami« in »predstavniki lokalnega prebivalstva«. Komisar je to upravičil z dejstvom, da federacija pač nima vlade. Seveda pa je jasno povedal, da se London ne misli pogovarjati s FLOSY: razumljivo, ker je gibanje pod precejšnjim vplivom Kaira.

FLOSY je takoj povzdignila glas. Makavi je dejal, da se ne bo pogajal z Britanci, marveč z Organizacijo združenih narodov. Potem so začeli leteti očitki iz NLF na FLOSY ter obratno, naposled pa sta se gibanji spopadli tudi z orožjem. Britanski vojaki so spopade opazovali in križem držali roke, čeprav so doneli tudi topovi. Toda zgodilo se je nekaj precej presenetljivega. Nastopala je federacijska vojska, ki je pravzaprav ni...

Na fronto so se pripeljali oficirji federacijske vojske in z zvonički pozivali nasprotnike, naj nehašo streljati. Ubogali so jih. Ljudje, ki se več dni niso upali iz hiš, so pridrveli na plano, začeli vzklikati vojski in enotnosti. Vojaki NLF in FLOSY so sklenili, da se ne bodo več vojskovali, nakar so oficirji federacijske vojske sestavili poziv, naj utihne orožje na vsem področju federacije in Adena. To je bil razlog, da so začeli govoriti, kako pomembna je federacijska vojska (okoli 10.000 mož), ki je bila sicer prežeta z idejami NLF in ki je zaradi svoje pasivnosti omogočila NLF, da je prišla na oblast v dvanajstih državnih enotah federacije. Zanimivo je, da je tudi zelo močna sindikalna federacija Adena pozvala vojsko, naj si prizadeva za boljšo prihodnost dežele.

In tako Velika Britanija zdaj res ne ve, komu naj 9. januarja 1968 prepusti oblast. Najbolje bi bilo, če bi se NLF in FLOSY združili ter nastopili enotno. Toda utegne se pripetiti, da bi London zadevo zavlačeval glede na razmere na Bliznjem vzhodu, predvsem pa glede na nedavni sporazum med egiptovskim predsednikom Naserjem in saudskim kraljem Fejsalom o kompromisni rešitvi jemenskega prisašanja in o umiku egiptovskih čet iz Jemena.

Svoj politični »piskrček« so v Veliki Britaniji pristavili konservativci. Nekdanji konservativni minister za Commonwealth Duncan Sandys napada premiera Harolda Wilsona, češ da je nekoč hvalil, da »ne bo nikdar kapituliral pred terorizmom«, zdaj pa namerava izročiti Južno Arabijo teroristom.

Toda kot je bilo rečeno na začetku, je britanski imperij začel razpadati že pod konservativci in Wilsonova vlada si prizadeva, da bi kolikor toliko čisto — za Veliko Britanijo — rošila zadevo.

STANE IVANC

Druži nas partizanska pesem

Moški pevski zbor »Partizan« v Mariboru so ustanovili njegovi člani iz ljubljene naše partizanske pesmi že pred štirimi leti. Začetek je bil kot marsikje precej skromen. Samo osem jih je bilo, ki so se prvič zbrali, da bi zapeli nekaj pesmi. Pevske vaje so imeli dvakrat tedensko; strokovnega vodstva niso imeli, dokler jim ni priskočil na pomoč Tine Colnarič, ki je ostal pevovodja do zdaj. Februarja 1964 pa so imeli v Mariboru prvi javni nastop s petjem partizanskih in narodnih pesmi.

Predsednik zbora Stane Avberšek se spominja, kako so po tem nastopu začeli delati s še večjo vnemo. Razširil se je glas o njihovem zboru, začeli so jih vabiti na razna gostovanja in koncerte. V okviru akcije »Blak bratstva in enotnosti« so imeli nastope po Srbiji, nato so jih posebej povabili v Gornji Milanovac, Čačak in nekatere druge kraje. Peli so tudi po Belu in Suhi krajini, Hrvaški in drugod. Nastopili so pred vojniki v Celju, Varaždinu in Brežicah. Letos za dan borca so peli na proslavi pri Duhu na Ostrmem vrhu. Razen tega skoraj ne mine državni ali krajevni praznik brez njihovega zbora in sodelovanja.

Brezplačno jim daje streho dom JLA v Mariboru, za kar je velika zasluga upravnika majorja Jožeta Zbašnika in predsednika sveta doma Franja Gerkeša, člana zbora »Partizan«.

Člani zbora so skoraj sami stari borci, precej je tudi upokojenih oficirjev in podoficirjev. Najstarejši član zbora je star 64 let, 5 je mladincev, povprečna starost pa znaša 35 let. Članov je zdaj 43.

Jesenj nameravajo imeti več nastopov, med drugim v Brežicah, Slovenski Bistrici in v Varaždinu skupaj z enotami JLA. Sami pa bi nastopili v Mariboru, Murski Soboti, Ljutomeru in Gornji Radgoni. Poskrbeli bodo predvsem za stilno izvedbo.

Ko sem poslušal predsednika zbora Staneta Avberška, pevo-

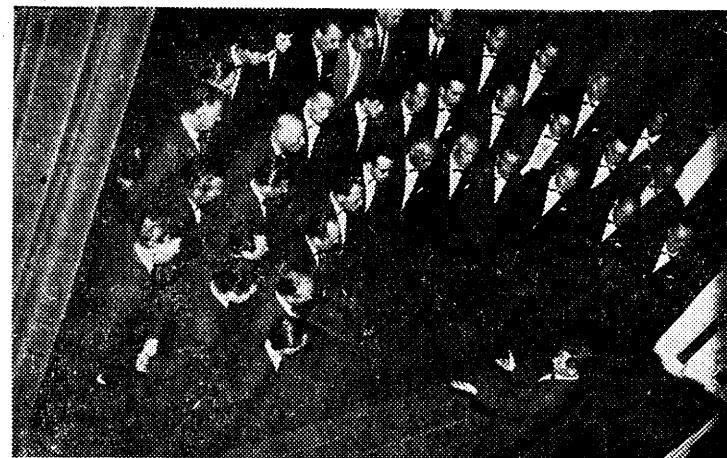
vodjo Tineta Colnariča in bil navzoč na pevski vaji, sem zares lahko začutil njihovo veliko pri-zadevnost.

Kar 75 odstotkov repertoarja zbora so partizanske pesmi, druge so narodne. Zeliho si nabaviti uniforme, da bi bili enotno oblečeni, kadar nastopajo, toda manjka denarja. Nekaj pomoči

dobivajo tudi od republiškega odbora ZZB, sodelujejo tudi z invalidskim pevskim zborom.

Na nedavnem tekmovalju pevskih zborov v Mariboru so zasedli peto mesto. Upoštevajoč, da so se pomerili s pevskimi zbori s predvojno in sploh daljšo tradicijo, je to že velik uspeh.

D. Miklavc

Mato Radulović: Krog se je sklenil

Naš knjižni trg je zopet obogatila knjiga z dokaj zanimivo vsebino. Zavod Borec je izdal delo Mata Radulovića v prevodu Nade Carevske. Knjiga opisuje zadnje dneve četniških tolp v Jugoslaviji.

Medtem ko je bila vojna zmago-slavno končana in so se Jugoslovani lotili obnove, so po nekaterih predelih dežele še vedno tavalne posamezne razbite oborožene skupine, ki se jim ni posrečilo uiti iz meje. Sredi leta 1945 je bilo na raznih nepristopnih območjih v planinah in v gozdovih okrog 700 skupin četniških, ustaških, nedeljskih, ljotic-evskih, balističnih, plavogardijskih, belogardijskih in vrnjevskih banditov, ki jih je bilo kar 11 tisoč. Te odpadniške skupine je bilo treba ujeti ali uničiti. Ta naloga je bila poverjena službi državne varnosti, ljudski milici in KNOJ.

Odpadniki, ki so po osvoboditvi ostali v Jugoslaviji, so bili prepračani, da bo prišlo do novih medna-rodnih spopadov in pričakovali so intervencijo od zunaj — nov obo-

rožen napad na Jugoslavijo. Podžigali so jih tudi temni elementi iz tujine in jim dobavljali orožje in strelivo za diverzije.

Po zaslugi vztrajnih, spretnih in požrtvovalnih pripadnikov varnostnih sil se je število oboroženih banditov do konca leta 1945 zmanjšalo na polovico. V začetku 1946 je bil ujet Draža Mihailović, istega leta pa se je vdalo oblastem še 1200 odpadnikov, 3500 pa jih je padlo v bojih. Ostanke najbolj zagriženih zločincev, ki so še vedno upali, da se bo kolo zgodovine ustavilo zaradi njih, so pridržali v nekaterih krajih mnogo hudega. Zakrivilo so številne zločine, ropali so in po-žigali. Njihove žrtve so bile največkrat člani KP, predstavniki oblasti, aktivisti ljudske fronte, seveda pa tudi varnostni organi, pripadniki KNOJ in drugi.

Do začetka leta 1947 se je število vseh odpadnikov v državi skrilco na približno 1700. Največ se jih je obdržalo na ozemlju Bosne in Hercegovine. Dve leti kasneje jih je bilo v državi še 200; z njimi se je skrivalo še nekaj beguncev iz kazensko-poboljševalnih domov, zaporov, kriminalcev in podobne svažati.

Se najdlje so se obdržale skupi-ne odpadnikov na območjih okrog Travnika, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Črne gore, v dolini Drine in na Romaniji. Jeseni 1948 je bilo od še 30 odpadnikov, ki so počenali iz zverništva nad prebivalstvom. Varnostni organi so se na začetku z nečloveškimi napori borili proti do z oboroženim ustašam, ki so uživali mnogo podpore tudi pri domačinih. Zločinstvo je bilo odpadnikom podala, brez nje niso mogli živeti. Toda pripadniki varnostnih sil so jim bili vedno bolj tesno za petami. Prebivalstvo jim je odrekalo pomoč in njihovi začetniki so se redčili, mnogi pa jih priče izda-jati. Zadnji odpadnik je padel šele 28. julija 1957 pri Bilemu polju v Črni gori.

Vse do tega dne je bilo življenje v dolini Drine in na Romaniji zelo težavno. Varnostni organi so storili vse, kar je bilo v njihovih močeh, da bi pomagali ljudem. Bo-ji v težko dostopnih krajih s krvoločnim sovražnikom, ki ni poznal prizanesljivosti, so bili hud. In o zadnjem dejanju bojev s temnimi ostanki preteklosti, z morilci in po-žigalci ter hlapi fašističnih okupa-torjev piše pričujoča knjiga, ki po-meni objektivno prikaz dogodkov in je vsekoli zanimivo in napeto branje.

Pismo iz Poljske

Imenujem se Eduard Habrovski, sem Poljak, star 45 let. Bil sem politični zapornik v koncentracijskem taborišču Dachau št. 39522. Prosim za naslov svojih tovarišev Jugoslovancev, s katerimi sem skupaj delal v Augsburgu, kjer smo bili zaposleni v tovarni letal »Messerschmitt«.

Delal sem v hali 4-b in živel v bloku, kjer je bil nadzor-nik Nemeč Chokolat.

Po bombardiranju so nas preselili v Launingem, kjer so izdelovali V-2. Zelen bi si dopisoval v angleščini ali nem-ščini s tovariši Jugoslavlani iz Augsburga ali Dachaua. Sem inženir v nekem rudniku.

Pričakujem vaše pismo in vas iskreno pozdravljam
EDUARD HABROVSKI
Ul. Krakovska 37m 30
Censtho — Poljska

PRAVNA POSVETOVALNICA

P. R., Mihovci — Sem in-valid V. skupine in nimam niti svoje družine niti nobenih otrok. Stanujem pri tujih lju-deh, toda pri dobrem gospo-darju, ki mi daje sobo. Tu me tudi čistijo, mi perejo in za vse to plačam 40.000 S-din me-sečno. S splošnim invalidskim dodatkom dobivam skupaj okrog 57.000 S-din mesečno. Ostane mi torej kakih 17.000 S-din, ki jih porabim za zdravi-la, za obleke, perilo. Imam močno nadoho, srčno vodenico in na levi nogi odprto rano, tako da precej porabim za zdravlila. Potemtakem ne pri-varčujem dosti za pogreb. Pro-sim zato, da mi sporočite, ali dobi pogrebno tisti gospo-dar, ki bi mi preskrbel rakev, dostojen pogreb in vse, kar je ob smrti potrebno. Ali se rač-una pogrebna še tisti me-sec, ko invalid umre ali pri-hodnja dva meseca?

Tudi neka partizanska vdova vprašuje, ali bo po njej kdo

imel pravico do pogrebne.

S pismom, katerega glavne besede povzemamo, se obrača na našo pravno posvetovalni-co vojaški vojni invalid iz pr-ve svetovne vojne, ki si ne utegne dosti prihraniti za po-greb. Ker v pismu omenja tu-di vprašanje posmrtnine, naj

POGREBNINA IN POSMRTNINA

pojasnimo, kako je po zakonu o vojaških vojnih invalidih urejeno vprašanje pogrebne in posmrtnine. To dvoje pa je vsekakor potrebno razlikovati.

Najprej, kako je s pogreb-nino. Po določbah čl. 71 zaka-na o vojaških vojnih invalidih pripada pravica do pogrebne-tine tistemu, ki oskrbi pogreb vojaškega vojnega invalida. To je pač prispevek za plačilo pogrebni stroškov. Nikjer za-kon ne govori o tem, da bi moral biti to sorodnik ali dru-

žinski član umrlega vojaškega vojnega invalida. Zato gre to-rej pogrebna vsakomur, ki oskrbi pogreb invalida in ima s tem seveda stroške. Pač pa posmrtnina ne gre v primeru smrti vsakega invalida. Zakon pravi, da pripada pogrebna le po smrti vojaškega vojnega invalida I. do IV. skupine ali pa vojaškega vojnega invalida V. do X. skupine, ki je dobi-val invalidski dodatek. Ker je

di tisti, ki po smrti družinske-ga invalidskega upravičenca, na primer vdove padlega bor-ca, oskrbi pogreb, dobi po-grebno. Predpogoj pa je tudi v tem primeru ta, da je in-validski upravičenec prejemal invalidski dodatek. Tudi vdo-vi, ki se omenja v dopisu, bo torej po njeni smrti, oziroma listemu, ki bo njej oskrbel pogreb, priznana pogrebna, če sedaj ona prejema invalidski dodatek.

Višina pogrebne, ki pripa-da upravičencu, je določena v predpisih o zdravstvenem zavarovanju.

Nekaj drugega kot pogreb-nina pa je posmrtnina. Posmrtnina pa pripada po dolo-čilih čl. 72. zakona o vojaških vojnih invalidih družinskim članom umrlega vojaškega vojnega invalida, s katerimi je ta živel v skupnem gospodinj-stvu. Posmrtnina je enaka dvomesečnemu znesku inva-lidnine. Posmrtnina torej ne gre vsakomur, temveč le dru-žinskim članom, ki so z umr-lim invalidskim upravičencem živeli v družinski skupnosti.

Imeli smo ljudi...

IVAN OŽBOLT-OČKA

V torek, dne 12. septembra 1967 so se v Belici, vasi pod Taborsko stano, zbrali člani ZZB - NOV iz doline Drage, Cabranke in Kolpe s slovenske in hrvatske strani, da se poslednjič poslovijo od Ivana Ožbolt-Očka. Prišli so tudi njegovi sobori iz Kočevja, Ribnice, Sodra-žice in Ljubljane.

V 82. letu starosti je prenehalo biti srce zavednega moža in rodo-ljuba, ki je vse svoje življenje trdno stal v boju za pravice slovenskega naroda. Še kot otrok je hodil na delo v gozdove Slavonije in Romu-nije. Do leta 1914 je bil dvakrat v Ameriki. Bil je v prvi svetovni vojni in se predal Rusom. V Rusiji je spoznal ideje ruske revolucije. Iz ujetništva je pobegnil in se prebil do doma, kamor je prišel hudo bo-lan. Med vojnami je spet delal v gozdovih. V zakonu se mu je rodilo 8 otrok, ki so bili vsi zavedni borci za našo svobodo. Njegov sin Jože je narodni heroj.

V letu 1941 se je Ivan Ožbolt, Očka takoj priključil OF, prav tako njegova družina. Na njegovem domu so imeli sestanke OF že v letu 1941. Spomladi 1942 so se pri njem na domu prvič dobili slovenski in hr-vatski partizani skupaj. Maja 1942 je bil izvoljen za sekretarja OF v Papežih. Ko so Italijani leta 1942 zverinsko pobijali ljudi in požigali vasi v dolini Drage, Cabranke in Kolpe, mu je uspelo, da se je iz-ognil italijanskemu prijetju in še sam, čeprav je star 55 let, odšel za sinovi v partizane. Italijani so za njegovo glavo razpisali 50.000 lir nagrade in ga v odnosnosti obso-dili na smrt. Zeno in štiri otroke so internirali na Rab, dom pa po-žgali.

Po raznih enotah je bil potem Ivan Ožbolt-Očka ves čas do osvoboditve, gradil in oskrboval je bo-lnišnice in tehnike. Po osvoboditvi je vlagal vse svoje moči za obnovo in izgradnjo naše nove družbe.

Zvest svoj rodnim zemlji ob Be-llici je na njej živel in delal do smrti. Tujina ga ni privezala nase. Njegova ljubezen do rodne grude in domovine je bila tako velika, da se je vedno vračal v njeno naročje.

Ivana Ožbolt-Očka je poznala vrsta naših slovenskih in hrvatskih partizanov, ki ga bodo ohranili v trajnem spominu. P. S.

LEA SLANČEVA

Stara komaj šestindeset let, je dne 14. IX. 1967 po hudi bolezni umrla v Metliki Lea Slanc, edina hčerka Jožeta Slanca, enega naj-starejših komunistov v Beli krajini. Ze kot otrok je morala prenašati vse tegobe, ki so zadele družino. Tudi v enem je bila v pomoč in oporo svojemu očetu, pri tem zgodaj spoznala cilj borbe, kateri je bila zvesta vse življenje.

V letu 1942 je s starši zapustila dom in odšla v zavetje gozdov. Zima, mraz, sneg ali vročina v dol-gih pohodih in borbah, lakota in napor niso ostali brez posledic v njenih otroških letih.

V letih delovanja in boja za napredne ideje se je v njej izkri-sal stalni globok čut za pričnost in humane odnose med ljudmi. Ko so pred leti dogradili nov dom, se je tega zelo veselila. Vendar je bilo njeno veselje zelo kratko, zadnje čase je bolehal in iskala pomoč po bolnišnicah in zdraviliščih.

Zdaj je odšla za vedno, ml vsi, ki smo jo poznali, jo bomo ohranili v spominu takšno, kot je bila — odkrita in poštena. R. F.

IVAN MIKULIN

Izza kulis fašistične policije

Popoldne se je vrnil v Milano, okoli petih popoldne pa smo že lahko brali posebno izdajo »Corriere della Sera« o marsejskem atentatu. List je bil pisan v takem tonu, da je vsak, ki ga je bral, lahko pomislil, kako bo med Jugoslavijo in Italijo vsak hip izbruhnila vojna.

Tudi jaz sem iz časopisa zvedel za atentat in takoj pomislil na ustaše. Bral sem, da so ujeli tri atentatorje, ni pa pisalo, da so bili ustaši, vendar sem si takoj mislil...

Kasneje sem zvedel, da je orožje za atentat resnično prišlo v Marseille iz vile v Bologni in da je torej bilo prav tisto, ki sem ga nekoč ponoči videl skozi okno. Prav tako so Kvaternik, Budak in Pavelić napravili načrt za marsejski atentat z vednostjo italijanskih fašističnih veljakov prav v Bologni. Italijanske oblasti pa so pomagale spraviti orožje čez mejo v Francijo...

O vsem tem so mi pripovedovali agentje, ki so vse te okoliščine poznali ali sodelovali pri pripravi. To je bilo že mnogo kasneje, nekako čez dve leti, ko sem že služboval v italijanskem uradu za vodstvo ustaškega gibanja.

V Bologno pa sem se vrnil 9. oktobra zvečer. Takoj sem se spazil k ustaški vili in skozi okno opazil, da se je medtem v njej marsikaj spremenilo. Predvsem sem pogrešil orožje, kar sem takoj povezal z atentatom.

Cez nekaj dni sem bil zvečer spet pred bolonjsko železniško postajo. Pripeljal je ravno vlak iz Torina, izstopila pa sta dva ustaša, ki sem ju poznal že od prej. Z njima je prišla tudi neka mlajša ženska, ki sem jo takrat videl prvič. Najeli so si taksi in se odpeljali v tisto skrivnostno vilo, kjer so imeli svoj glavni stan.

Precej kasneje sem zvedel za primke te trojke. Ženska je bila Kata Devčić, en možki njen brat Kruno Devčić, tretji pa Ante Godina s Sušaka. Prav ta dva sta bila odnesla iz Bologne orožje v Marseille za atentat.

Takrat, ko sem jih videl prihajati iz torinskega vlaka, sem pa vedel samo iz časopisov, kako francoska policija v zvezi z marsejskim atentatom išče postavno in lepo svetlolasko, ki je

pobegnila po atentatu iz Marseille, malo pred njim pa je izročila atentatorjem orožje. Časopisi so pisali, kako je prekoračila po begu francosko-italijansko mejo, kjer so ji italijanski obvejni organi omogočili prehod brez vsakih formalnosti, kar je znak, da so jo očitno že pričakovali in da so imeli tak ukaz. Francozi so celo vedeli za opis, znamko in registrsko številko avtomobila, s katerim je pobegnila. Ta avto so pozneje našli v morju blizu Ventimiglie v Italiji. Zaradi tega je italijanska policija uradno sporočila, da so se potniki iz tega avtomobila najbrž ubili ali pa so utonili, ko je avto na ovinku zdrvel v morje, trupla pa da je morje najbrž odplavilo, ker da jih še niso našli.

Toda Francozi so nekako le zvohal, da lepa plavalaska ni utonila. Zda se je italijanska policija znašla v neobranem grozdju, toda brž je našla nov izgovor: plavalaska ni utonila ali se ubila, ampak se je z nekim drugim avtomobilom peljala dalje proti Neaplju, kjer se je vkrcala na neko argentinsko ladjo in se odpeljala v Južno Ameriko ali kam drugam, kjer italijanski policiji ni dosegli.

Cez nekaj dni sem bil spet na postaji. Nenadoma sem zagledal lepo in postavno črnolasko, kako prihaja iz vlaka. Poznal sem jo že od prej, bila je Stana Godina, sestra Antea Godine. Oprezno sem jo zasledoval in videl, kako si je najela taksi. Tudi jaz sem ga, sledil sem ji in kmalu ugotovil, da je zavila proti skrivnostni vili.

Kasneje, nekako čez dve leti, ko sem že služboval v Pisi, pa sem ugotovil, da tista črnolaska dejansko ni bila črnolaska, ampak plavalaska, ki jo je zasledovala francoska policija. Francozi niso vedeli, da je bila Stana Godina od rojstva črnolaska, samo pred atentatom si je pustila pobarvati lase, takoj po njem pa je znova postala črnolaska.

Bil sem še v Bologni, ko sem zvedel, da so se Francozi pozanimali, če je kdaj ob tem času resnično prišla kaka taka žena z ladjo v Argentino. Seveda so ugotovili, da je ni bilo in da so jih torej Italijani spet naplahtali. Zato so jo iskali vseh, čez nekaj časa pa so obupali in prenehali z iskanjem.

Mnogo kasneje, že leta 1937, pa sem ugotovil, kje se Godina skriva. Nekoč sem se slučajno peljal iz Rima proti Pisi. V vlaku sem naletel na žensko, ki se mi je po zunanjem videzu zdel Slovenka. Nagovoril sem jo v italijanščini in jo vprašal med drugim tudi to, kje je doma. Res, nisem se motil, bila je Slovenka. Pogovarjala sva se in nazadnje mi je zaupala, da je učiteljica v Falconici v provinci Grosseto. Nazadnje sem od nje tudi zvedel, da hodi v to vas nekakšni skrivnostni tujci, ki govorijo hrvaško, večkrat pa jih obišče tudi neki visoki funkcionar iz Rima. Nazadnje sem ji celo obljubil, da jo pridem obiskat.

Svoje obljube pa nisem držal, zato je nekega dne ona obiskala mene. Počasi sem med pogovorom zvedel, da se Godina, tista plavalaska iz tiralske francoske policije, skriva v Falconici in da so tisti neznanci dejansko ustaši.

Kasneje me je ta učiteljica še večkrat obiskala, tako da sem zasumil, da jo pošiljajo ustaši vohunit... Naj nazadnje v zvezi z Godinovo omenim še to, da je leta 1936 sam Pavelić napisal knjigo »Lepa plavojka«. Ta knjiga je sicer izšla več let kasneje, bral pa sem jo že v rokopisu. V njej slavi Godinovo kot junakinjo, ki je pomagala pri likvidaciji kralja Aleksandra.

Toda povrnem naj se v leto 1934. Javno mnenje po svetu je atentat na kralja Aleksandra zelo obsojalo. Nazadnje so se Italijani pod pritiskom javnega mnenja po svetu, zlasti pa na zahtevo francoske vlade le oddolili ustašem nekoliko pristržiti peruti.

Ze pred atentatom so njihovo taborišče stalno selili. Iz Borgotare v parmski provinci so jim ga preselili nekam v Toskano, tik pred atentatom pa nekam v Abruzzo.

Nekako mesec dni po atentatu sta francoska in jugoslovanska vlada dosegli, da je prišlo še do ostrejših ukrepov. Dobili smo ukaz za preiskavo in razorožitev ustaškega glavnega stana v skrivnostni vili v našem mestu. Ukaz naj bi seveda izvedla politična policija. Bil sem pri cenzuri in mi ne bi bilo treba iti tja, toda ko so iskali prostovoljce, sem se javil. Zadovoljni so bili, da jim ljudi ne bo treba siliti, zato me niso odklonili, zlasti še, ker so vedeli, da me bodo kot prevajalca morda potrebovali. Mene pa je predvsem zanimalo, kakšno orožje bomo našli, saj sem videl več slik orožja, uporabljenega za marsejski atentat.

Franciška Zevnik, ki stanuje sedaj pri svoji hčerki in zetu v Kočevju, je večer praznovala svoj 87. rojstni dan. Rojena je bila v Doljem Podborštu pri Trzinju v družini Zakrask. V vsem svojem življenju je preživela veliko hudega v boju za življenjski obstoj.

Se kot mlada deklica je morala od doma. Ko je bila stara 20 let, je bila že v Ameriki, kjer se je

se vsi civilni ljudje umaknili v gozdove Roga. Z njimi je bežala tudi Franciška Zevnikova. Skupaj, no žensk in otrok, v kateri je bila tudi Zevnikova, so Italijani zajeli in odpeljali nazaj v Stari Log. Tam so jih zadrževali 78 dni in fantov pa v treh dneh na vašem pokopališču pobili. Čez nekaj dni so ženske in otroke Italijani izpustili, potem ko so jih še v Kočevju obišno zasliševali.

Na Starem bregu pa so prišle skupaj z domobranci, ki so bili preoblečeni v partizane. Domobranci so vprašali ženske, kam gredo. Zevnikova, misleč, da so pred njo res partizani, je odgovorila, da gredo po češnje. Domobranci so odgovorili, da ne smejo nikamor naprej. Zevnikova se je pri tem razjezila in dejala:

»Kaj, vi nam boste branili, da naberejo za otroke nekaj sadja, pa toliko delam za vas!«

»O, sedaj si se pa izdala, pička,« so dejali domobranci. Zevnikova je takoj ugotovila svojo napako in spoznala, da pred ženskami niso partizani, pač pa do-

Franciška Zevnik — sedeminosemdesetletnica

poročila z Janezom Kotnikom iz Spodnjega Brnika. V letu 1909 je imela že dva otroke, tretjega pa je nosila pod svojim srcem, ko se je iz Amerike vrnila v domovino. Pozneje je rodila še tri otroke. Leta 1914 se je vrnil iz Amerike še njen mož. Mati in otroci so v vojnem času živeli na domu moža na Brniku. Oče, ki je moral na fronto, je pisal, da bo prišel na dopust. Pa ga ni bilo nikoli več; prišlo je obvestilo, da je padel.

Franciška Zevnik se je 1. 1924 drugič poročila z rudarjem Jurjem Zevnikom, ki je bil doma v bližini Skofje Loke, delal pa je v rudniku Kočevje. Z drugo možem je stanovala v Šalki vasi in Zeljnah pri Kočevju. Leta 1937 sta z možem kupila malo hišico v vasi Grintovec na Kočevskem Rogu. S Kočevskimi Nemci se je borila kot zavedna Slovenka proti zatiranju Slovencev, pa naj bo to v nacionalnem, socialnem, kulturnem ali ekonomskem pogledu. Življenje Slovencev na Kočevskem je postalo posebno težko po letu 1933, ko je v Nemčiji prišel na oblast Hitler in so Kočevski Nemci postali zagriženi nacifasisti.

V letu 1941, ko je razpadla stara Jugoslavija, je bila Franciška Zevnik stara že 60 let. Kljub letom pa je bila duhovno bistra in odlična žena, ki ni popustila pred nobenim nasiljem. Na njen dom v Grintovec je prišel že leta 1941 profesor Jože Šesko iz Kočevja, ki je bil organizator naprednega delavskega gibanja na Kočevskem v predvojnem času in organizator NOV. Za njim so prišli prvi partizani, ki so prišli na območje Roga. Zevnikova je zanje kuhala, prala in šivala, prinašala jim je poročila in obvestila iz Kočevja in od drugod. Bila je izredno spretna in sposobna informatorka in obveščevalka za partizane in vsi so ji zaupali. Partizani so bili iz Lukov in Kajtnikovih čete, ki sta v zgodnji pomlad leta 1942 tabornili v bližini Grintovca.

Meseca maja 1942 se je vse ljudstvo Kočevske dvignilo v upor proti okupatorjem. Družine iz bližnjih vasi Kočevja so odhajale v vasi Roga, ki so bile že osvobodene. Na Grintovcu se je naselilo v prazne hiše Kočevskih Nemcev 9 družin, Muhčeva iz Mlake, Remihova iz Zeljne in ostale. Zevnikova je vsem nudila svojo pomoč, vse družine skupaj pa so pomagale partizanom. To slobodno življenje po vaseh Roga je trajalo tri mesece — do velike italijanske Roške ofenzive. Ko so Italijani požgali Grintovec, so se vse družine umaknile v Stari Log, ki je bil tedaj še sloboden. Italijani so se bližali Staremu Logu. Tedaj so

Franciška Zevnik se je zatem naselila v Klinji vasi pri Kočevju, ker je na Grintovcu izgubila vse. Takoj se je povezala s partizanskimi enotami in delala z njimi.

Spomladi 1943 se je Zevnikova preselila iz Klinje vasi v Zeljne. K njej na dom so hodili partizani iz ROOF Stari Log, iz Centralne tehnike, iz bolnišnice in kurirskih postaj, ki so bile na Rogu. Zevnikova je vsem na razne načine pomagala.

V začetku leta 1943 so Italijani z močnimi enotami sledili partizane čez Zeljne v Rog. V istem času je prišel do Zevnikove v Zeljne partizan Ivan Dolar, da bi izvedel, kakšen namen imajo Italijani, ki prodirajo proti Rogu. Sedela sta v kuhinji, ko so zaročala na vratih puška kopita. Zevnikova je Dolarja hitro potisnila v stransko sobo na posteljo in nanj nametala posteljnino, nato je odšla odpirat vrata. Pred vrati so bili trije Italijani, ki jih je mirno sprejela in jim ponudila žgance in mleko. Italijani so odložili puške in se spravili za mizo. Ko so pojedli, so se zahvalili in odšli. Za njimi je odšel tudi Ivan Dolar s točnimi poročili, kam gredo Italijani.

V začetku leta 1944 je Zevnikovo zaprosil ekonom Centralne tehnike na Rogu Milan Remih, naj priskrbi nekaj krompirja za tehniko. Dal ji je 300 lir. Zevnikova je odšla k tovaršici Benolčevi v Šalko vas in pri njej krompir kupila. Draga Lunder je prevzela nalogo, da bo krompir pripeljala do Zevnikove v Zeljne. Dobila je vozniška Mesojedca, ki je krompir pripeljal. To so zvedeli domobranci in naslednjega dne prišli do Zevnikove z obtožbo, da je kupila krompir za partizane. Dobili so tudi vozniška Mesojedca, ki je moral krompir spet naložiti in odpeljati v Kočevje. Domobranci so pri tem Zevnikovo in Mesojedca izropali. Zevnikova je odšla v Kočevje k nemškemu komandantu in se prikočila. Prikočila ga je, da je krompir kupila za svojo lastno uporabo in ne za partizane, dal je domobrancem nalogo, da so morali krompir vrniti in Mesojedec ga je spet odpeljal nazaj do Zevnikove. Naslednji večer so krompir prišli iskat partizani in ga odpeljali na Rog.

Meseca junija 1944 je šla Franciška Zevnikova na javko s partizani na Stari breg, v požgano vas bližnjega Roga. Z njo je šlo še okrog šest žensk iz Šalke vasi in Zeljne.

moobranci. V tistem trenutku pa sta prišla iz gozda partizana Milan Remih in Višnikar iz Centralne tehnike, s katerima je bila Zevnikova zmenjena za sestanek. Domobranci so se razvrstili, da bodo oba partizana ujeli živa. Pri tem so pazljivost na ženske opustili.

To je izkoristila Zevnikova in zbežala ter se skrila v gozdu. Partizani sta tudi opazila domobranci in se umaknili. Domobranci so potem iskali Zevnikovo, pa je niso mogli dobiti, iz Starega brega so odšli in odpeljali s seboj ostale ženske, ki so jih prišli.

Odšla je tudi Zevnikova; ne več v Zeljne na svoj dom, pač pa v Poljane pri Dolenjskih toplicah in dalje na osvobodeno ozemlje. Vedela je, da bi jo domobranci takoj prišli in ubili, ker jih je že mnogokrat povlekla za nos. Na osvobodeno ozemlje je potem delala Zevnikova dalje za partizane in z njimi dočakala tudi osvoboditev.

Franciška Zevnik je bila tudi odlikovana z medaljo za hrabrost in redom za zasluge za narod III. reda. V vsem svojem trdem življenju ni nikoli klonila, ostala je ves čas skromna in zavedna slovenska žena.

P. SOBAR

Okrogle in oglate

Tudi Eisenhower je enkrat povedal resnico... Znan ameriški general in bivši predsednik ZDA Eisenhower je rekel na zborovanju ameriškega združenja bivših borcev: »Vojna je stanje, ko se medsebojno ubijajo ljudje, ki se ne poznajo, in sicer po ukazu ljudi, ki se medsebojno poznajo, pa se ne ubijajo.«

»Ukrepi, ki naj bi povečali varnost prometa... Predsednik britanskega združenja inštruktorjev avtomobilskih šol je nedavno poslal britanskim oblastem predlog, naj se vsi zaporniki na ozemlju Velike Britanije usposobijo za kvalificirane voznike motornih vozil. Predlagatelj je utemeljil svojo zamisel takole: »Na koncu koncev ne bo noben tak zapornik pomenil nevarnosti za pešce in javni promet, pa čeprav bo, koj ko bo zapustil zapor, ukradel kak avto.«

Občutljiva kazen... C. Richard, veteran angleških popevkarjev, je izjavil, da bi bilo potrebno njegove tovariše, ki uživajo mamila, kolikor je mogoče strogo kaznovati in je dodal: »Denarna kazen je za popevkarja, ki mnogo zasluži, mnogo manj občutljiva kot striženje dolgih las, ki neznansko go-dijo njegovi nečimrnosti.«

Potegavščina. Moskovski časnik »Izvestija« je poročal tole: Andrej Levit, knjižničar neke šole v mestecu Urickoje, se je moral zagovarjati na sodišču, ker je »neupravičeno ostal doma in ni prišel

ora
najboljša ta hip!

na delo» — 29., 30. in 31. februarja 1967. leta. Obtoženi Levit se je kaj lahko obranil, vzel je iz žepa koledarček in »dokazal«, da 29., 30. in 31. februarja ni mogel priti na delo, ker ni lefos februar imel 29 dni in ker februar nima nikoli 30 ali celo 31. dni.

Ustrezna zamenjava? Kakor sreča, tako je tudi slava opoteča. To je znova dokazala tudi razmestitev kipov v znanem londonskem muzeju voščenih kipov Mađame de Tussand. Muzej je pretelesen za vse; nove osebnosti tudi tu izrivajo preživele. Tako so nedavno odstranili voščen kipi Adolfa Hitlerja, ker je bilo njegovo mesto potrebno za namestitve druge osebnosti, in sicer — Moše Dajana, izraelskega generala in obrambnega ministra. Slab omen (zlo napovedujoče znamenje)!

Vse je — kakor se vzame... Ameriški časniki so poročali, da so vlomilci z veliko muko vlomili ponoči v jekleno blagajno neke velike banke. Bili so skrajno razočarani, zakaj blagajna je bila — prazna. Prihodnji dan je bančni direktor našel v blagajni listek s sporočilom: »Lopovi, vi pa znate skrivati denarce!«

Ameriška »nevtiralnost«. Glavni zunanje politični komentator »New York Timesa« je napisal o ameriški politiki na Bliznem vzhodu: »Washington je nevtralen nasproti Izraelu tako, kakor je Peking nevtralen nasproti Vietnamu.«

Protestantska in katoliška cerkev na Bavarskem razpravljata o sodelovanju. Skof bavarske protestantske cerkve je ob tej priložnosti dejal: »Kolikor bolj si katoliška in naša cerkev prizadevata, da bi se zblížili, toliko bolj spoznavata, kako globok je jez, ki ju ločuje.«

Zamenjava... »Ko so prišli v Afriko misijonarji, smó mi imeli zemljo, oni sveto pismo. Ko so misijonarji odhajali, so kolonizatorji imeli zemljo, mi pa sveto pismo...« je rekel neki voditelj ameriških črnecev, ki je po rodu iz Afrike.

V RADENCIH

SE DOBIMO!

mineralne kopeli

Zbrali smo 300 milijonov pomoči

Zbiranje pomoči za žrtve izraelske agresije je pri nas trajalo le dobre tri mesece, toda na žiro račun koordinacijskega odbora je bilo v tem kratkem času zbranih okoli 300 milijonov starih dinarjev. Pri organizaciji zbiranja pomoči so se najbolj trudili odbori in člani ZZZB. Seveda so pri vsem tem vsestransko sodelovali tudi RK, SZDL ter sindikalne in mladinske organizacije. Plod skupnih prizadevanj vseh teh pa so res lepi uspehi.

To so ugotovili na seji koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije, ki je bila 15. septembra. Vodil jo je predsednik Franc Leskošek-Luka.

Iz podrobno poročila na tej seji posnemamo še, da je velika večina delovnih ljudi podprla to akcijo ter s tem tudi solidarisirala z oceno agresije na Bliznem vzhodu, ki jo je že v začetku dalo naše državno in politično vodstvo. Velika politična vrednost te akcije je v podpori in solidarnosti večine naše javnosti z njo.

Od okoli 300 milijonov starih dinarjev zbranih sredstev je 277 milijonov starih dinarjev določenih za žrtve izraelske agresije, a 24 mili-

jonov starih dinarjev za pomoč žrtvam v Vietnamu. Blago, ki so ga darovali, razna podjetja v vrednosti 15 milijonov starih dinarjev, so poslali že 8. julija z ladjo v Sirijo in Jordanijo. Toda pozneje so mnoga podjetja darovala še za 20 milijonov starih dinarjev blaga, ki pa ga bo treba prodati in se bo za izkupiček tega blaga zvišala tudi zbrana vsota. Denarna sredstva je prispevalo 1614 delovnih kolektivov, razno blago pa 37 podjetij.

Pri zbiranju sredstev za posebno izkazali člani Redčega križa Slovenije, glavni odbor te organizacije pa je dal na voljo tudi svoja

skladišča za zbrano blago.

S tem je akcija za zbiranje pomoči žrtvam izraelske agresije končana. Koordinacijski odbor pa je na seji izrekel priznanje in pohvalo vsem, ki so sodelovali pri tej akciji in jo z velikim razumevanjem tudi podprli.

Nadaljevala se bo akcija za pomoč vietnamskemu ljudstvu. To pomoč bomo še nadalje zbirali in izkazovali po naših možnostih, da bomo tako vsaj skromno prispevali k lajšanju gorja, ki mu je izpostavljeno vietnamsko ljudstvo v svoji vztrajni borbi za svobodo.

V. M.

SAP Ljubljana

ODDELEK ZA TURIZEM

obvešča

vse krajevne organizacije Zveze borcev NOV, vojaške vojne invalide in društva upokojencev,

DA ORGANIZIRAMO AVTOBUSNE IZLETE PO ZNIŽANIH CENAH

Nudimo prijetne počitnice v lastnih počitniških domovih.

Za posameznike posojamo osebne avtomobile brez šoferja po zelo ugodnih pogojih.

ZANIMIVA NOVOST — IZREDNA UGODNOST

Veleblagovnica s poslovalnicami:

nama LJUBLJANA

- TRGOVSKA HIŠA, Tomšičeva ulica 2
- BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Wolfova ulica 1
- KONFEKCIJA ELITA, Čopova ulica 7

ODOBRAVA POTROŠNIŠKA POSOJILA

odslej za vse vrste blaga (razen prehranbenih artiklov in tobaka) tudi brez porokov in po drugih zelo ugodnih pogojih.

